

Оцінка впливу євроінтеграції на торгівлю між Україною та ЄС

Олег Нів'євський^{1,2} та Марія Богонос²

² Kyiv School of Economics

¹ Freie University Berlin

Зміст

1. Чому дослідження важливе
2. Україна та ЄС: аграрні структури, конкурентноспроможність та перспективи розвитку відносин
3. Україна та ЄС: Моделювання сценаріїв майбутньої торгівлі
4. Висновки та рекомендації

1. Чому дослідження важливе

- Україна прямує в ЄС
- Через європейські прагнення України – революції та війна з росією
- Формальний початок: Угода про Асоціацію (з 2014 р.) та Поглиблена та всеохопна зона вільної торгівлі (з 2016 р.)
- Більшість мит (більше 98%) знижено до нуля
- Агропродовольча торгівля – тарифні квоти на 40 позицій. Це 35% всього експорту України до ЄС
- 2022 р.: Автономні торговельні преференції (АТП; повна лібералізація)
- 2024 р.: тиск з боку фермерів ЄС – Брюсель запроваджує обмеження на імпорт чутливих агропродовольчих товарів
- Торгівля між ЄС та Україною збільшилась в 2 рази з 2016 року
- ЄС – найбільший торговельний партнер України (56% всієї торгівлі)
- Рішення в 2025 році про продовження АТП. Наслідки від членства в ЄС? Що буде в 2026му році?

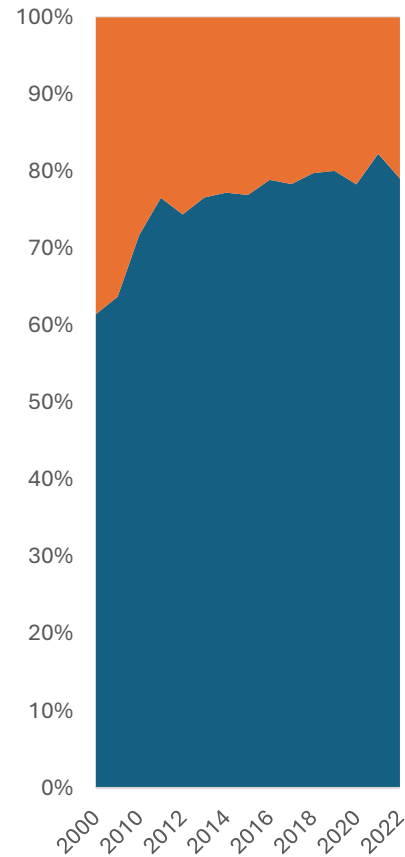
2. Україна та ЄС: аграрні структури

	EU	Ukraine		EU	Ukraine
Economic context			Agriculture in the economy		
GDP (billion USD in PPPs)	21,901	588	Agriculture in GDP (%)	1.6	10.6
Population (million)	447	44	Agriculture share in employment (%)	3.8	14.7
Land area (thousand km2)	3,996	603	Agro-food exports (% of total exports)	8.9	40.6
Agricultural area (AA) (thousand ha)	163,962	41 311	Agro-food imports (% of total imports)	5.9	9.5
Agricultural area (AA), % of total land	41	71	Characteristics of the agricultural sector		
Population density (inhabitants/km2)	106	75	Crop in total agricultural production (%)	61	82
GDP per capita (USD in PPPs)	48,900	14 220	Livestock in total agricultural production (%)	39	18
Trade as % of GDP	15.5	33.9	Share of arable land in AA (%)	58	80
			Average farm-size (ha)	37	514
			# of farms		40,333

2. Україна та ЄС: перспективи розвитку

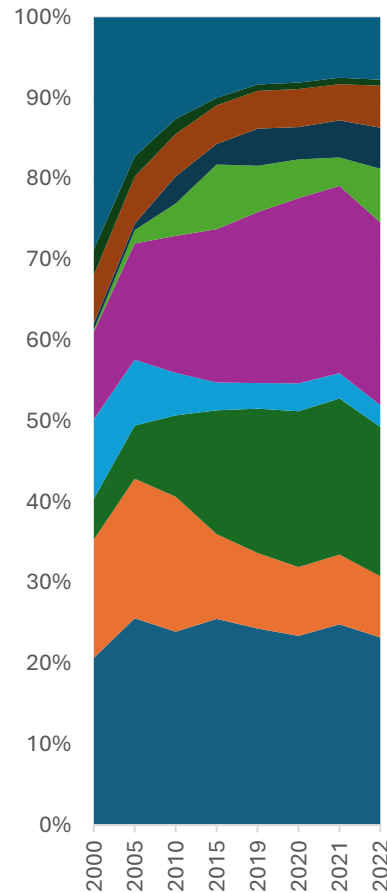
ВІДНОСИН

Валовий с/г випуск:
домінування рослинництва

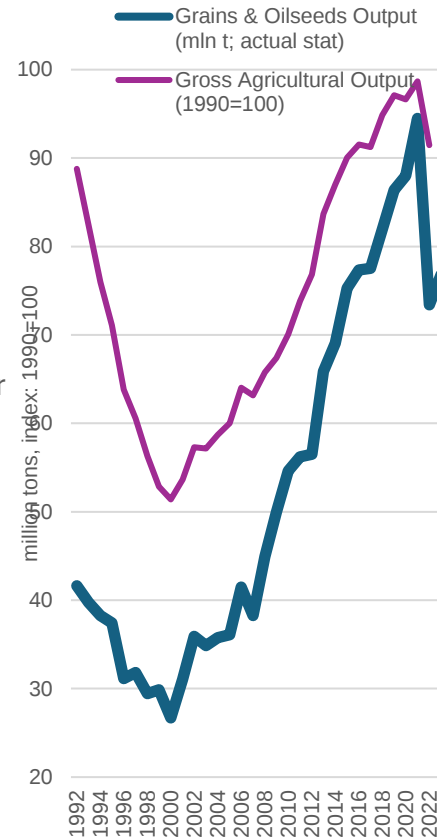
■ animal production
■ crop production

Рослинництво: домінування зернових та олійних

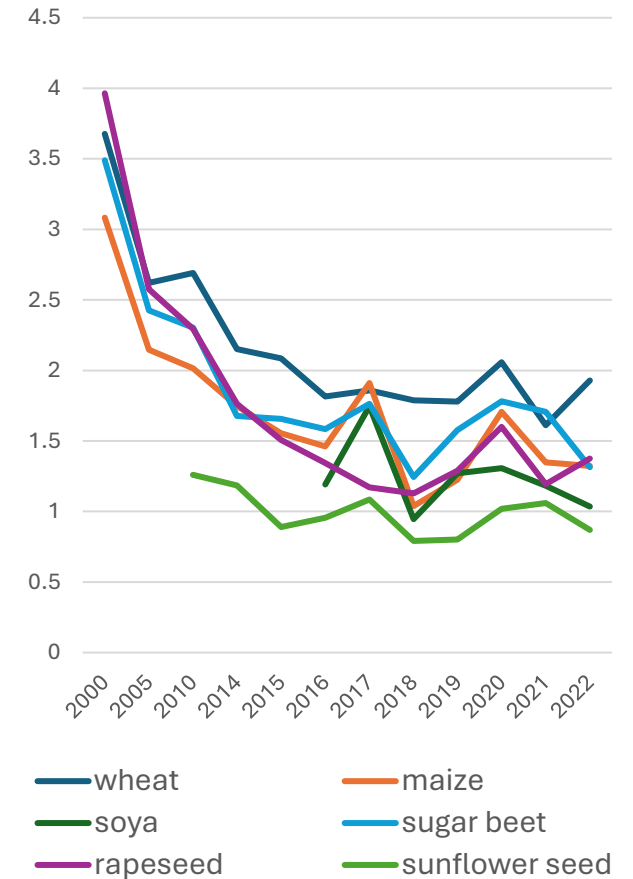

■ other crops
■ sugar beets
■ potatoes
■ rapeseed
■ soya
■ sunflower
■ other grains
■ maize
■ barley
■ wheat

Зернові та олійні – основа аграрного зростання

Розрив в продуктивності: Німеччина до України (рази)

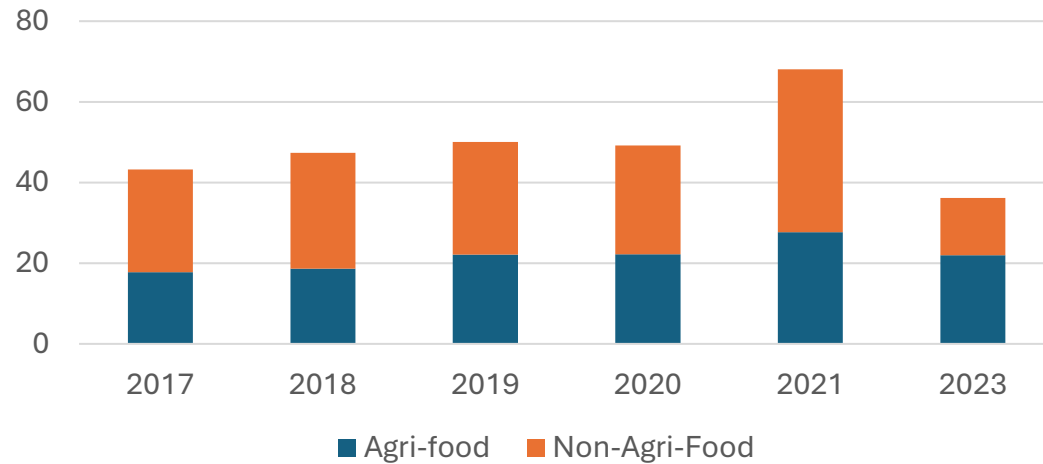

2. Україна та ЄС: конкурентноспроможність України та членство в ЄС

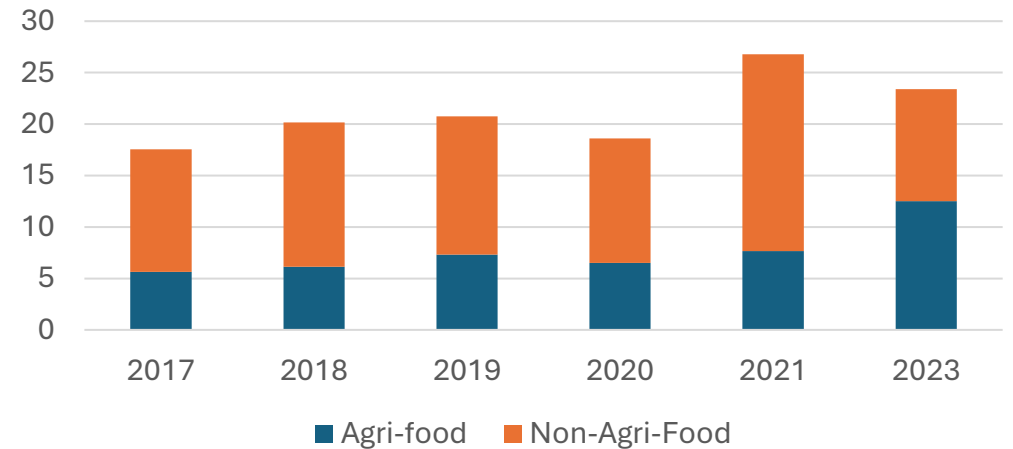
- Конкурентноспроможність:
- % Зміна конкурентноспроможності =
- $$= \% \text{ Зміна Цін}_{\text{випуск}} - \% \text{ Зміна Цін}_{\text{ресурси}} + \% \text{ Зміна Продуктивності (TFP)}$$
- Як вплине членство в ЄС на конкурентноспроможність української аграрної продукції (на ринку ЄС)?
- Розглянемо це питання в 3х перерізах:
 - Вплив торгівельної політики
 - Вплив вимог законодавства Спільного ринку ЄС
 - Вплив субсидій Спільної аграрної політики ЄС

2. Україна та ЄС: конкурентноспроможність України та членство в ЄС - Торгівельний режим

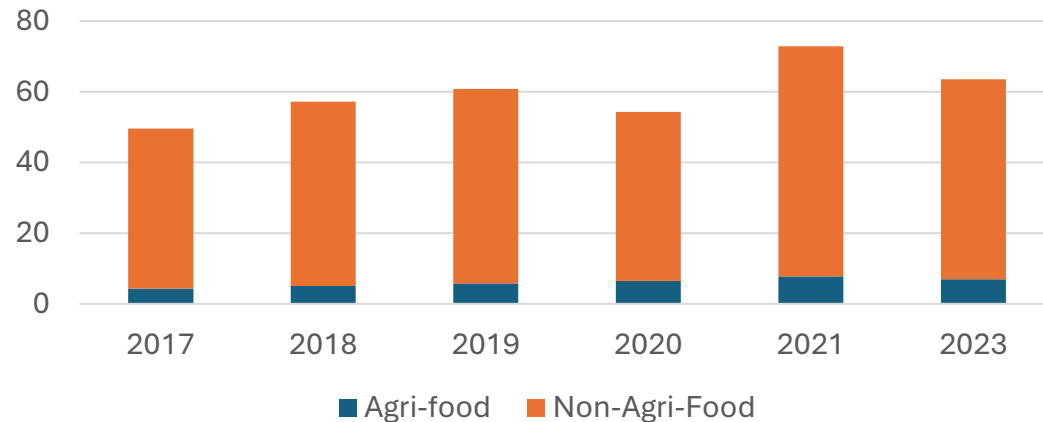
Загальний експорт з України, млрд. USD

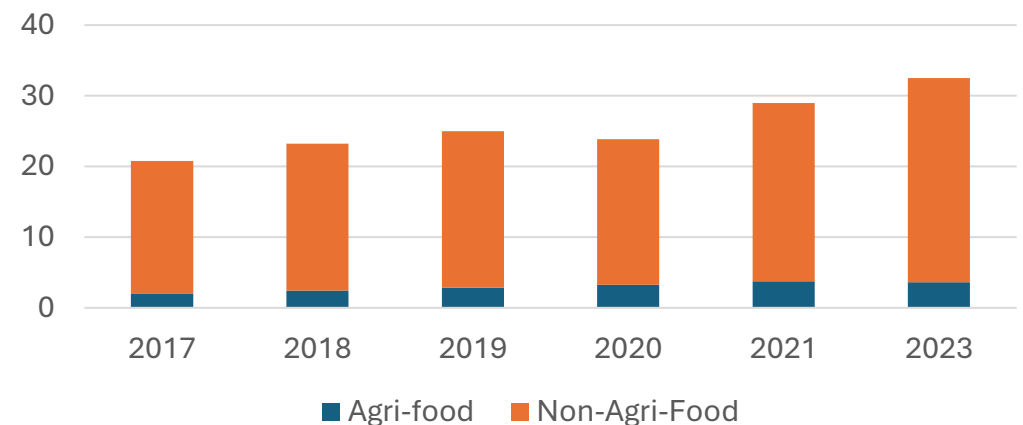
Експорт з України в ЄС, млрд. USD

Загальний імпорт в Україну, млрд. USD

Імпорт в Україну з ЄС, млрд. USD

2. Україна та ЄС: конкурентноспроможність України та членство в ЄС - Торгівельний режим

Топ 10 експортованих товарів до ЄС в 2023р, млрд USD

Весь експорт до ЄС			Аграрний експорт до ЄС		
1	10 зернові культури	4.58	10 зернові культури		4.58
2	15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	2.98	15 Жири та олії тваринного або рослинного походження		2.98
3	72 чорні метали	2.16	12 насіння і плоди олійних рослин		1.94
4	12 насіння і плоди олійних рослин	1.94	23 залишки і відходи харчової промисловості		0.80
5	26 руди, шлак і зола	1.66	17 цукор і кондитерські вироби з цукру		0.49
6	85 електричні машини	1.51	02 м'ясо та їстівні субпродукти		0.41
7	44 деревина і вироби з деревини	1.25	04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед		0.23
8	23 залишки і відходи харчової промисловості	0.80	08 їстівні плоди та горіхи		0.20
9	94 меблі	0.70	22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет		0.18
10	73 вироби з чорних металів	0.59	19 готові продукти із зерна		0.17

Топ 10 імпортованих товарів до ЄС в 2023р, млрд USD

Весь імпорт з ЄС			Аграрний імпорт з ЄС		
1	27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	6.62	22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет		0.44
2	87 засоби наземного транспорту, крім залізничного	3.67	24 тютюн і промислові замінники тютюну		0.36
3	84 реактори ядерні, котли, машини	2.66	23 залишки і відходи харчової промисловості		0.35
4	85 електричні машини	1.64	21 різні харчові продукти		0.34
5	39 пластмаси, полімерні матеріали	1.56	04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед		0.29
6	30 фармацевтична продукція	1.52	19 готові продукти із зерна		0.23
7	31 добрива	0.70	18 какао та продукти з нього		0.21
8	38 різноманітна хімічна продукція	0.66	20 продукти переробки овочів		0.17
9	72 чорні метали	0.58	07 овочі		0.15
10	33 ефірні олії	0.56	12 насіння і плоди олійних рослин		0.15

2. Україна та ЄС: конкурентноспроможність України та членство в ЄС - Торгівельний режим

- Наразі торгівля вільна від тарифних обмежень
- Отже, немає «порушень» конкурентноспроможності аграрного сектору України
- Важливо і надалі зберігати вільну торгівлю з ЄС

2. Україна та ЄС: конкурентноспроможність України та членство в ЄС - державне управління

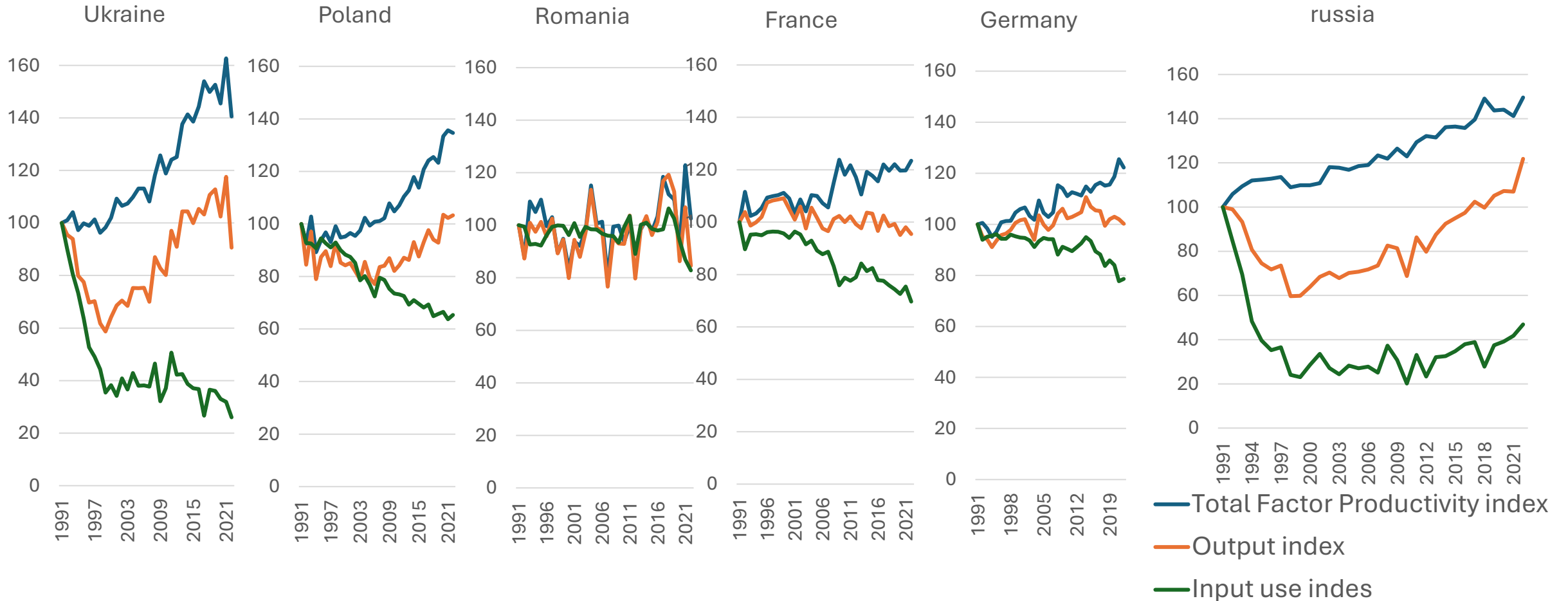
- Членство в ЄС передбачає впровадження адміністративно складної Спільної аграрної політики, а також іншого законодавства в галузі захисту навколишнього середовища, здоров'я людей, тварин та рослин, благополуччя тварин і тд.
- Тут дуже вузьке місце – спроможність державних інститутів. Зараз не катастрофа – але туди наближаємось
- З іншого боку: ефективні та спроможні держінститути мультиплікують інвестиції:
 - В середньому 1 до 2: долар в публічні послуги дає 2 в приватних інвестиціях
 - В нас може бути всі 1 до 4

2. Україна та ЄС: конкурентноспроможність України та членство в ЄС - складне та вимогливе законодавство ЄС

- Побутує думка, що українські виробники стануть не конкурентноспроможними після того, як змушені будуть виконувати вимоги законодавства ЄС
- Наразі не дуже багато інформації існує, але є дослідження, які показують, що додаткові витрати в ЄС на виконання цього законодавства складають до 10% загальних витрат
- Це не критичний обсяг додаткових витрат для агросектору
- Більше того, є дослідження, що вже зараз аграрії можуть збільшити одночасно виробництво на 20% та зменшити викид парникових газів на 16%

2. Україна та ЄС: конкурентноспроможність України та членство в ЄС - субсидії ЄС та продуктивність

Тренди валового випуску, використання ресурсів та продуктивності (TFP) в Україні та інших обраних європейських країнах

2. Україна та ЄС: конкурентноспроможність України та членство в ЄС - субсидії ЄС та продуктивність

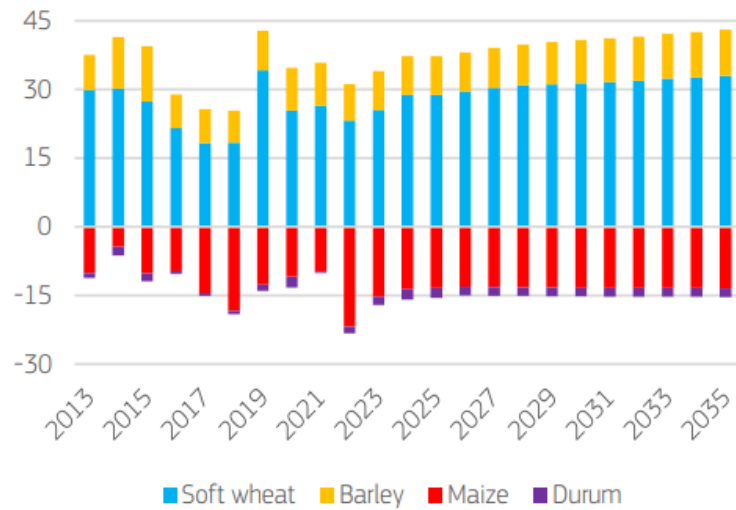
- Очікуваний обсяг субсидій від САП – в районі 10-14 млрд дол США
- Політика:
 - бюджет САП зменшують
 - Субсидії САП Україні – інші країни менше отримують
 - Це буде проблема
- Економіка: субсидії САП погані для продуктивності
- Висновок: Україна має запропонувати варіант субсидій (підхід до підтримки) для ЄС

2. Україна та ЄС: сценарії для ЄС та наслідки для України

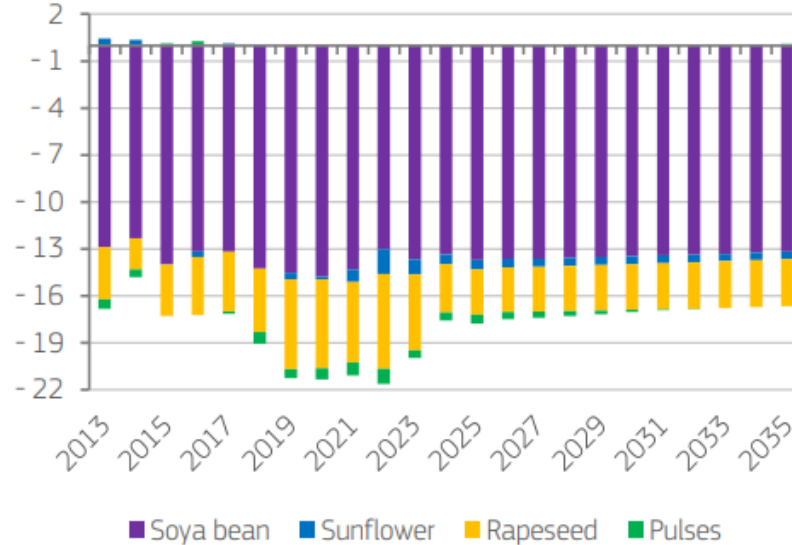
- САП – з часом все більше переходить на ринкові рейки
- Це означатиме більше імпорту до ЄС

2. Україна та ЄС: сценарії для ЄС

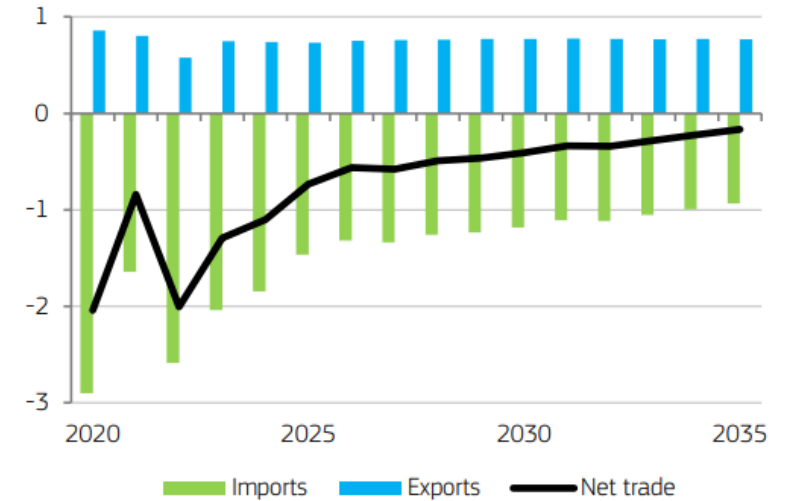
зернові

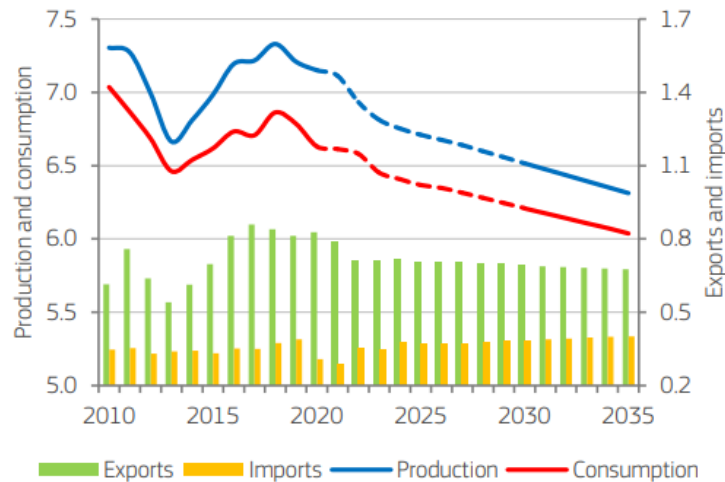
олійні

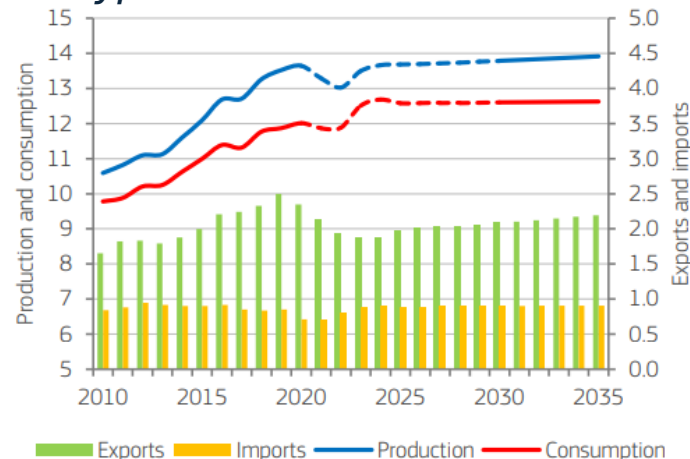
цукор

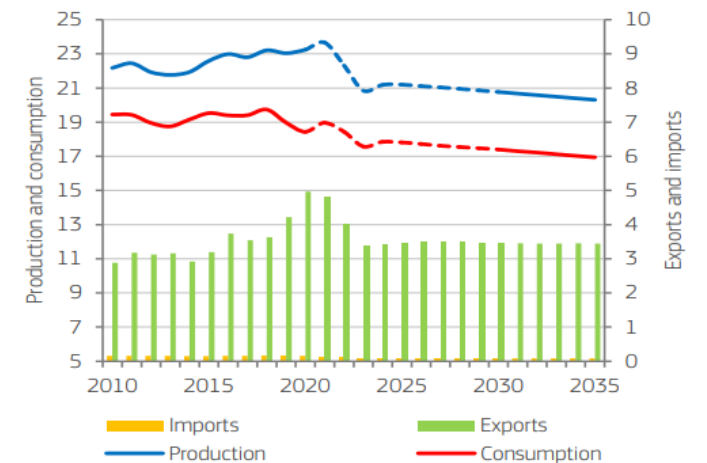
яловичина

курятина

свинина

3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

Метод	
модель AGMEMOD	Версія 2023 з поновленою базою даних на 2024 рік, де можливо та адаптацією відповідно до поточного завдання. Економетрична модель динамічної ринкової рівноваги для основних аграрних ринків ЄС, України та Африканських країн. В Україні активно використовується командами KSE Агроцентру, НУБіП та ПНУ

3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

Припущення	сцен. Базовий	сцен. АТМ	сцен. ВТ	сцен. ЄС
можливість експорту	2024-2025 як у 2024, 2026-2033 необмежено			
закінчення вторгнення-2022	кінець 2025			
доступ до с.г. земель	2024-2025 як у 2024, з 2026 – повне повернення			
світові ціни	прогноз OECD-FAO Outlook 2023 із адаптацією щодо соняшникової олії			
макроек. ситуація	макроекономічні припущення щодо ВВП, дефлятора ВВП, чисельності населення, інфляції та обмінного курсу гривня/долар США відповідають прогнозам Міністерства економіки України з власними екстраполяціями на основі даних USDA до 2033 року.			

3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

Припущення	сцен. Базовий	сцен. АТМ	сцен. ВТ	сцен. ЄС
зміна виробничих витрат	2024-2033 згідно з дослідженням витрат на виробництво окремих культур, проведеним Агроцентром KSE у 2023 році			зернові та олійні — 5%, яловичина, свинина та птиця — 10%
торгівля з ЄС	Для 2025 року застосовуються АТМ станом на вересень 2024 року; повернення до ПВЗВТ між ЄС та Україною передбачено на 2026-2033 роки	У 2025 році застосовуються АТМ станом на вересень 2024 року; вільна торгівля передбачена на період 2026-2033 років.	АТМ станом на вересень 2024 року діятимуть у період 2025-2033 років	У 2025 році застосовуються АТМ станом на вересень 2024 року; вільна торгівля та дотримання аграрних виробничих стандартів ЄС передбачені на період 2026-2033 років

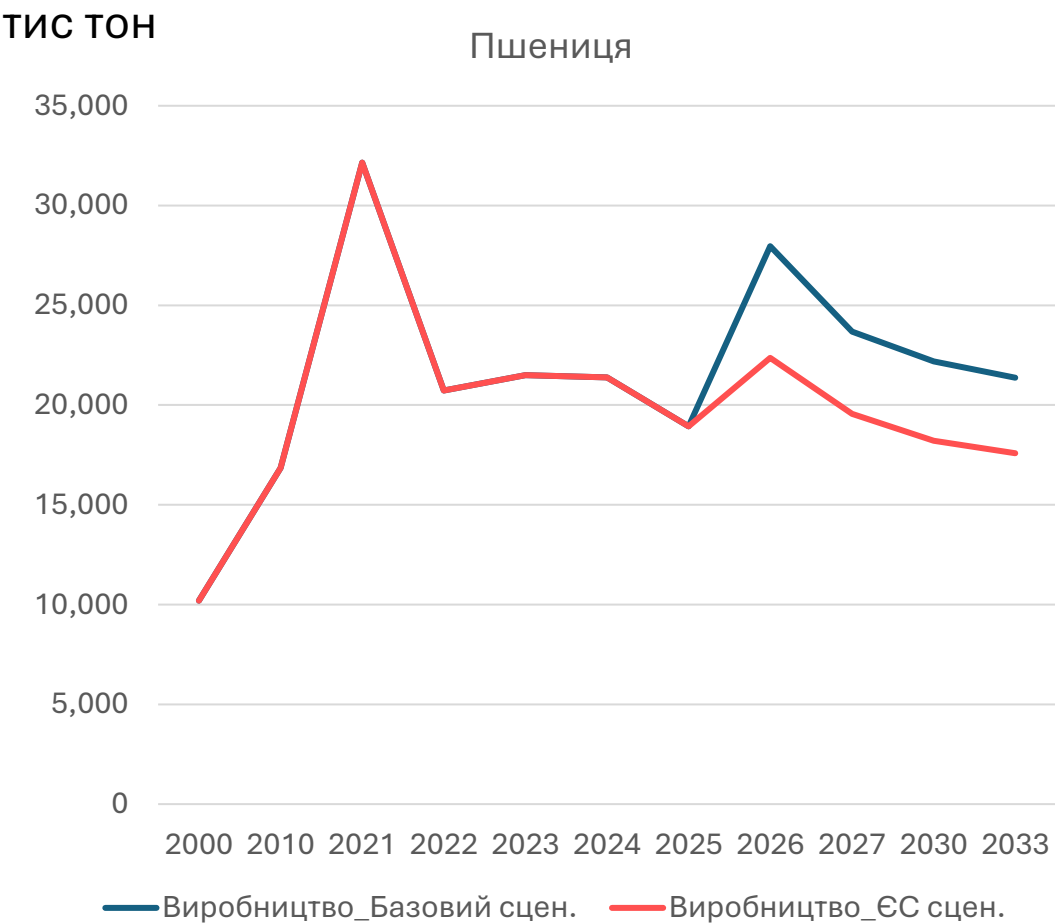
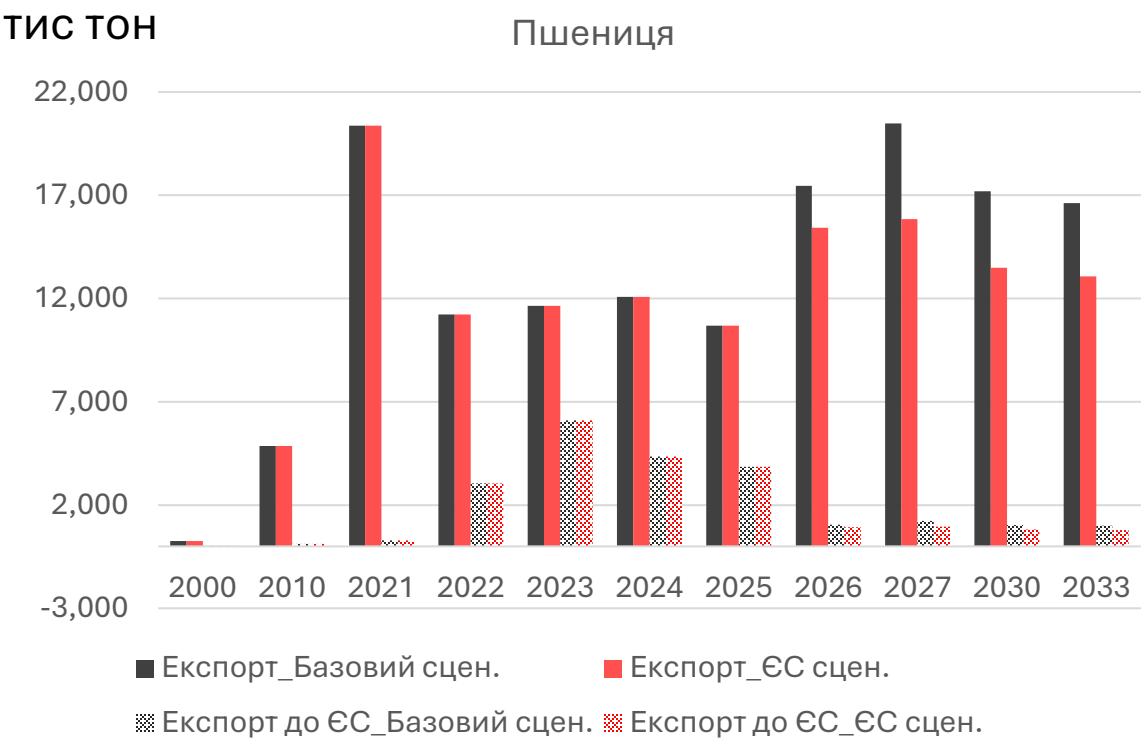
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

Загальні висновки сценарного аналізу

Сценарії 1-3 дають однакові результати (продукти АТМ не моделюються, та прогнозний експорт не досягає квот)

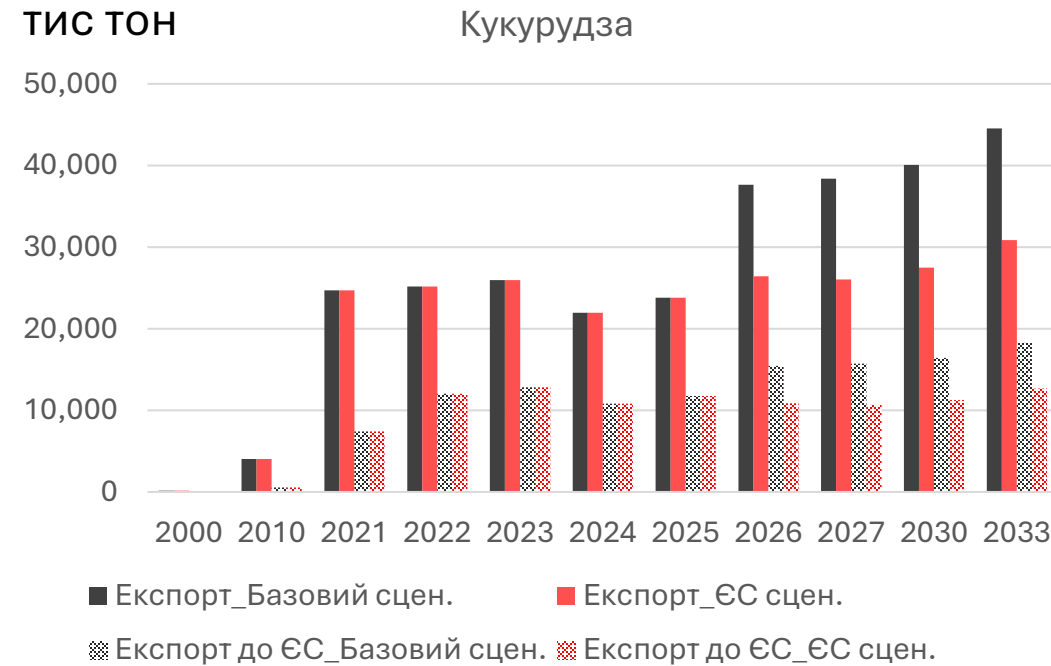
Сценарій ЄС дає маржинальну різницю через відносну негнучкість виробництва основних культур стосовно інших неосновних культур через їх високу маржинальність, що дається різницею світових цін та виробничих витрат

3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

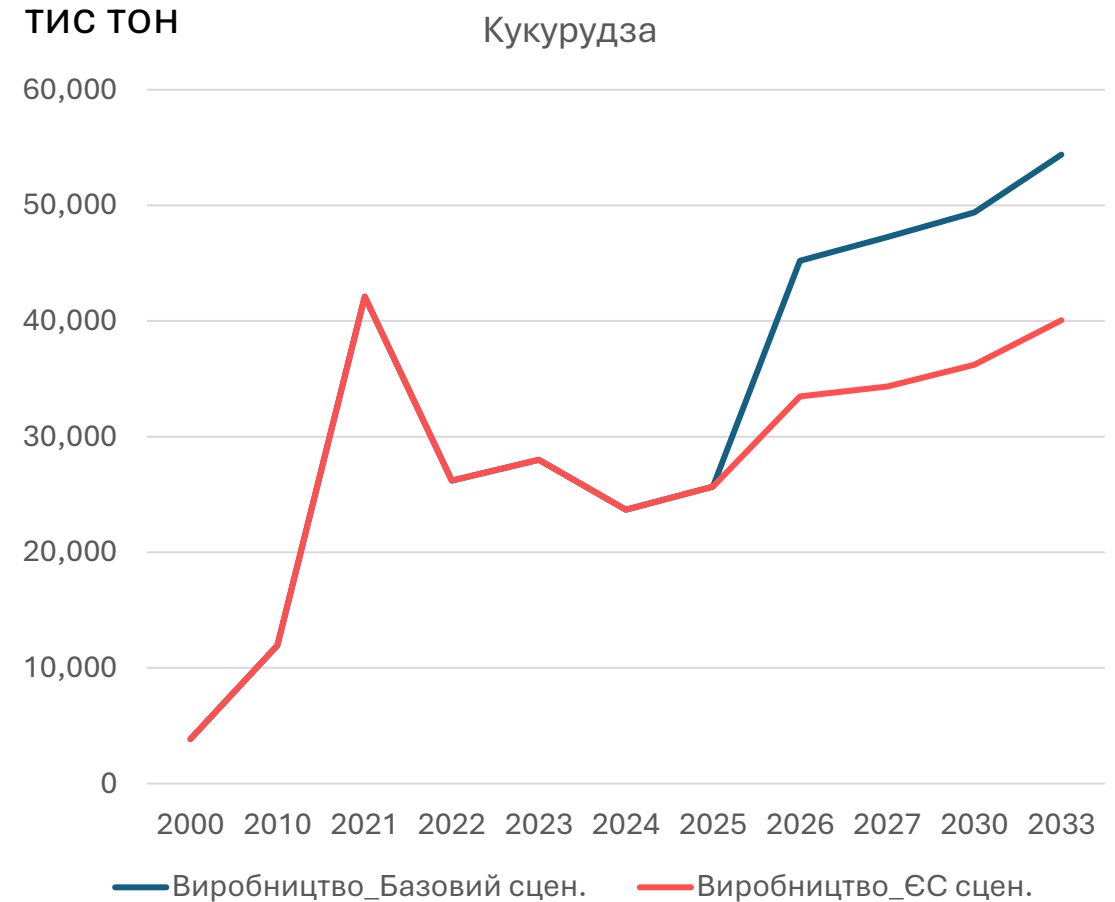

	2033
Виробництво	-18%
Експорт	-21%

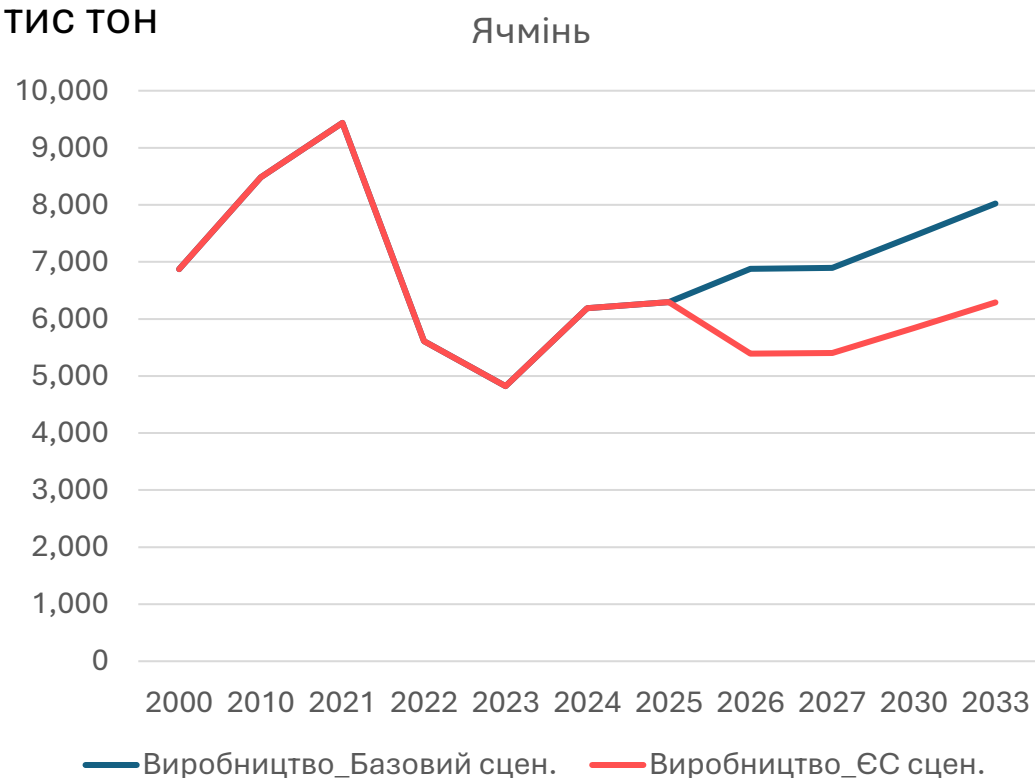
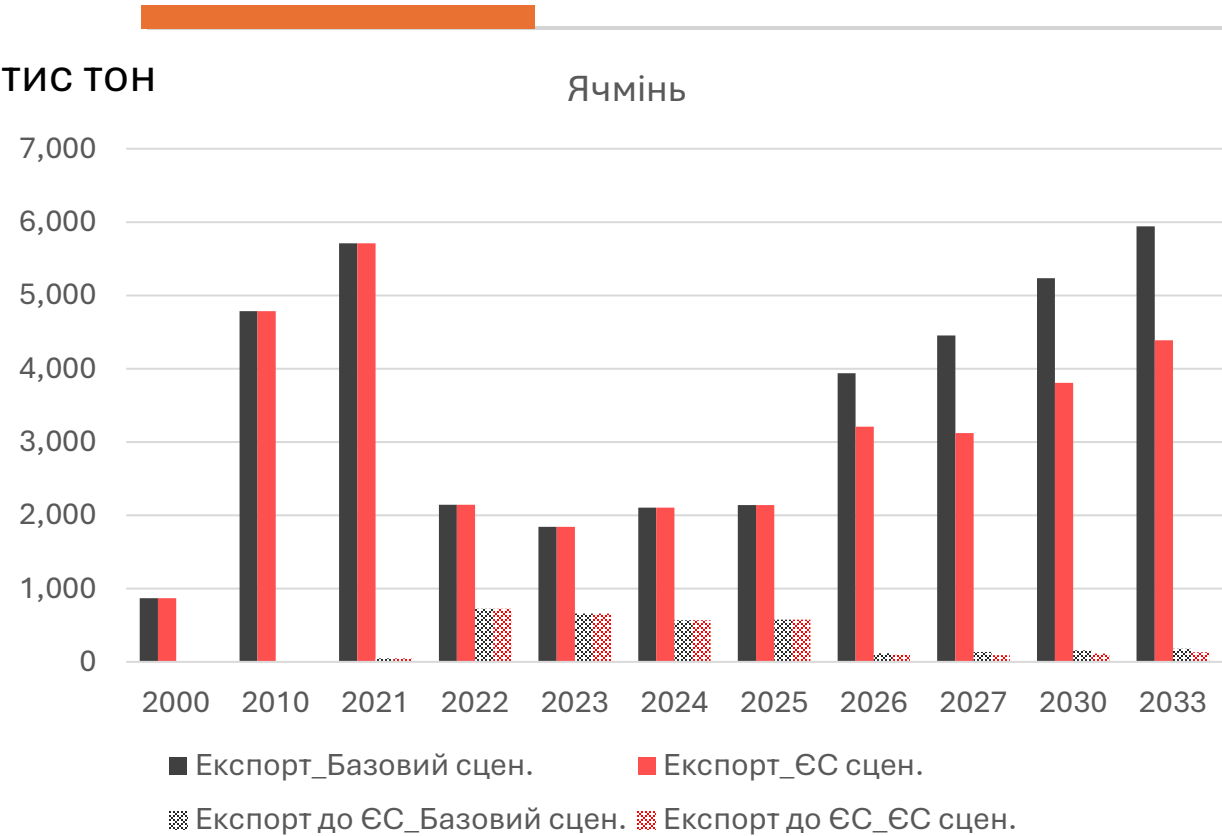
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

	2033
Виробництво	-26%
Експорт	-31%

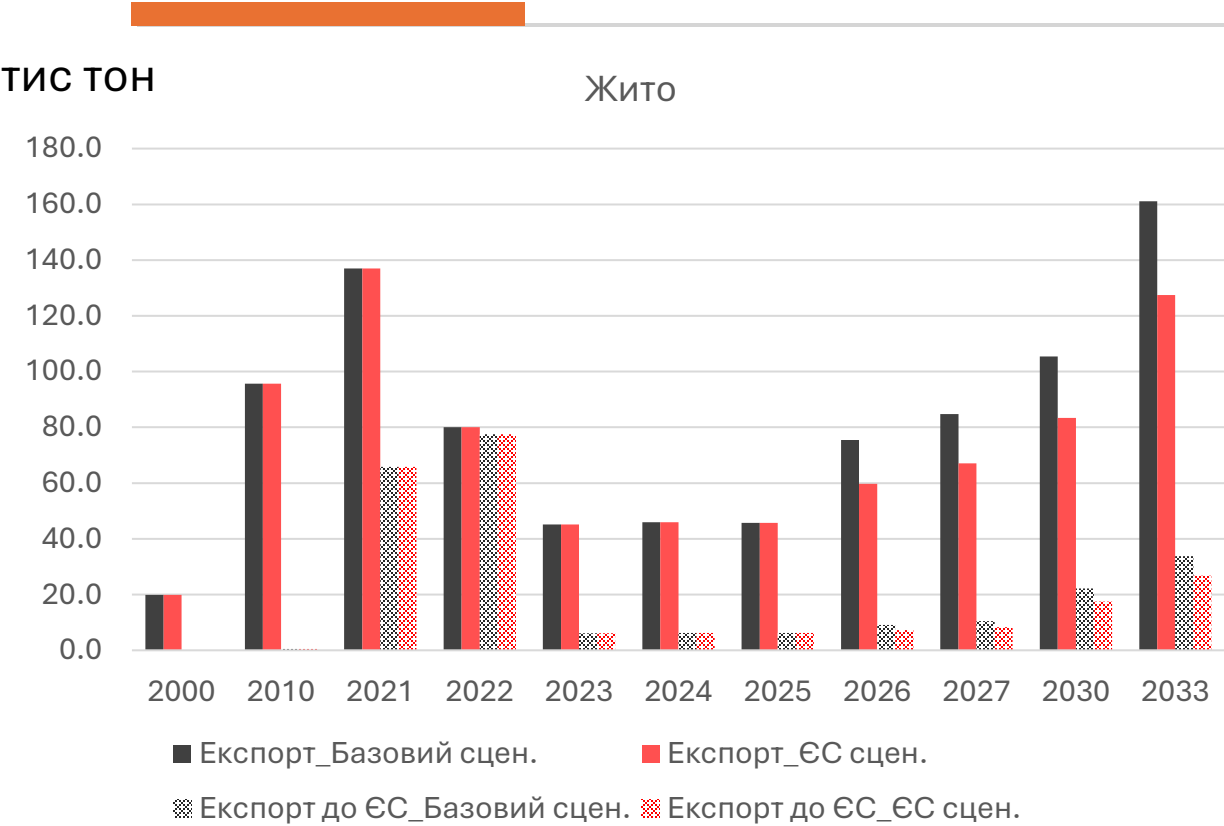

3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

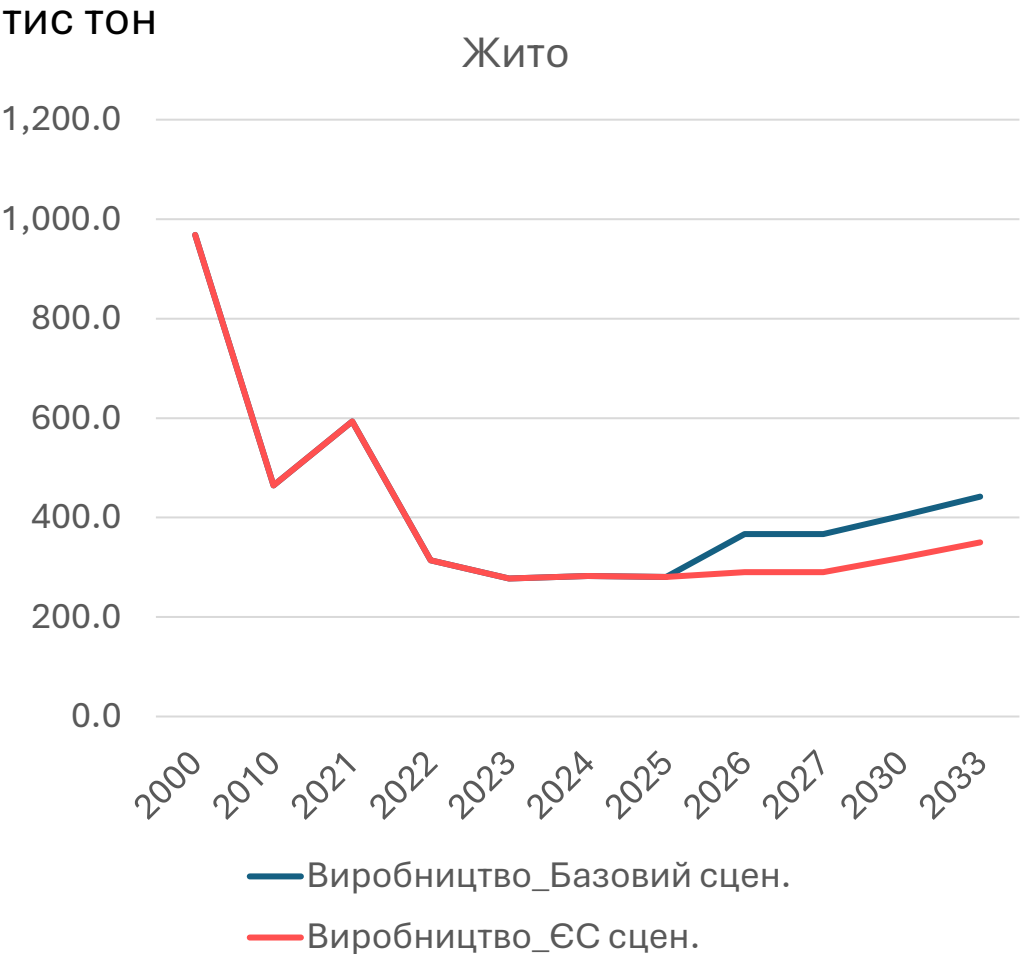

	2033
Виробництво	-22%
Експорт	-26%

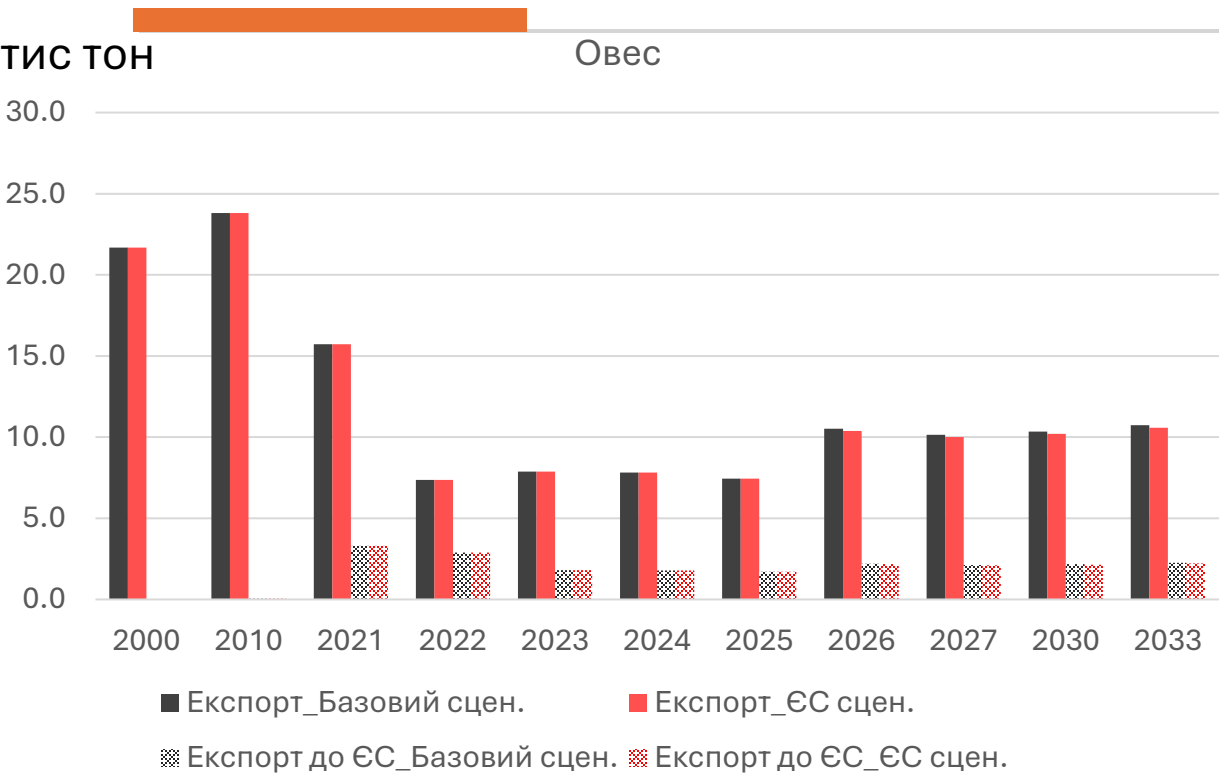
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

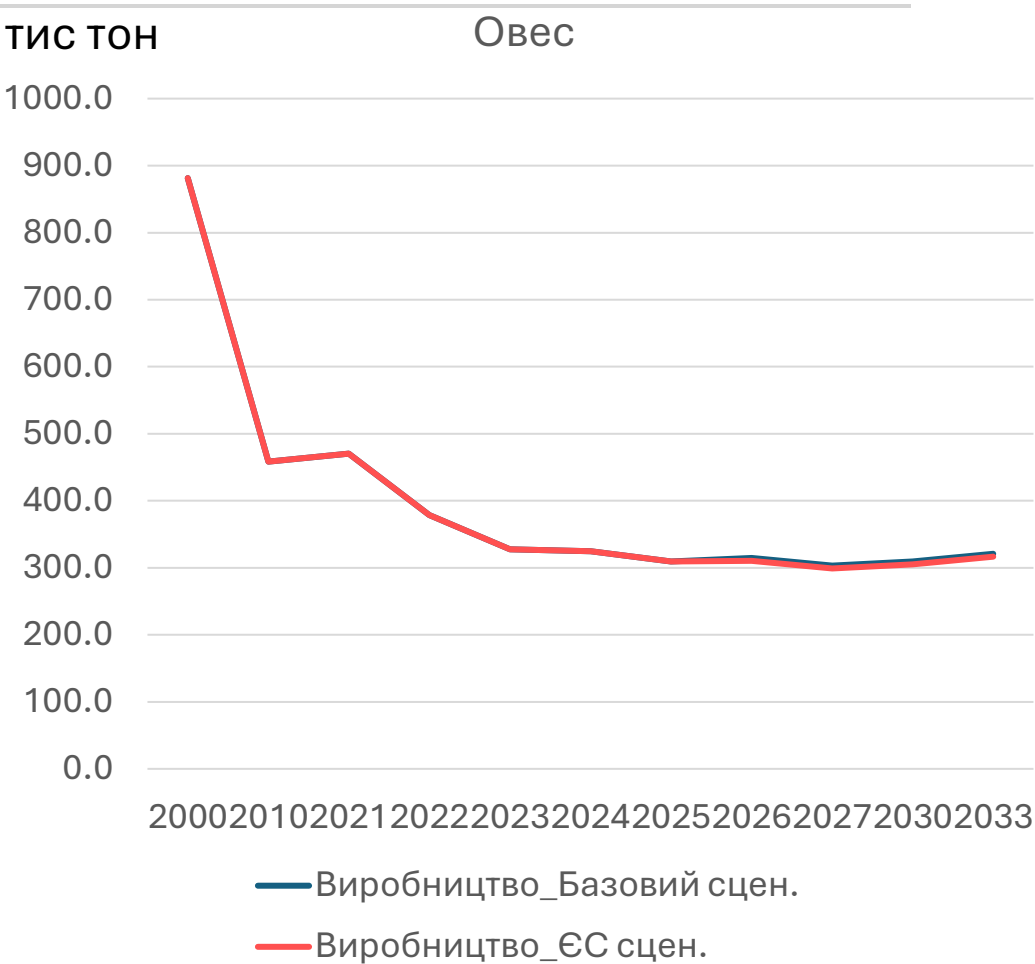
	2033
Виробництво	-21%
Експорт	-21%

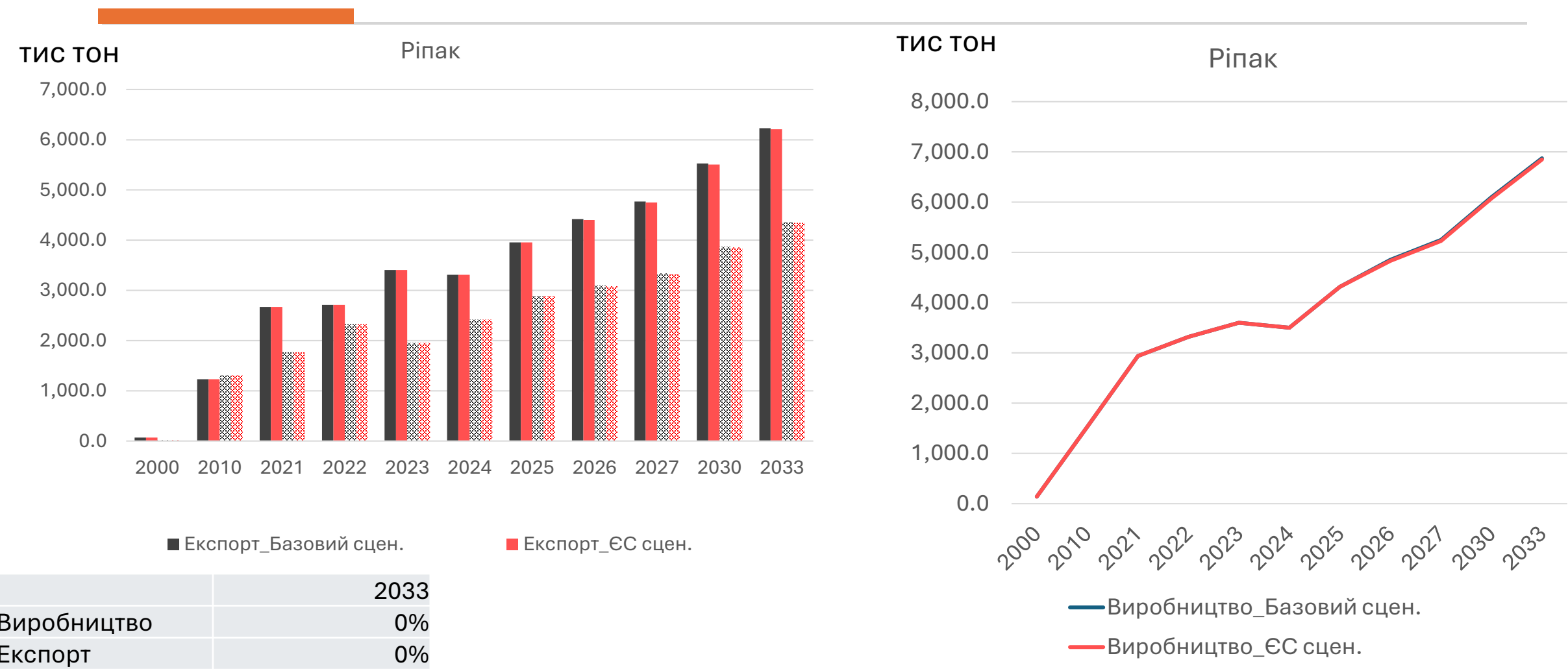
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

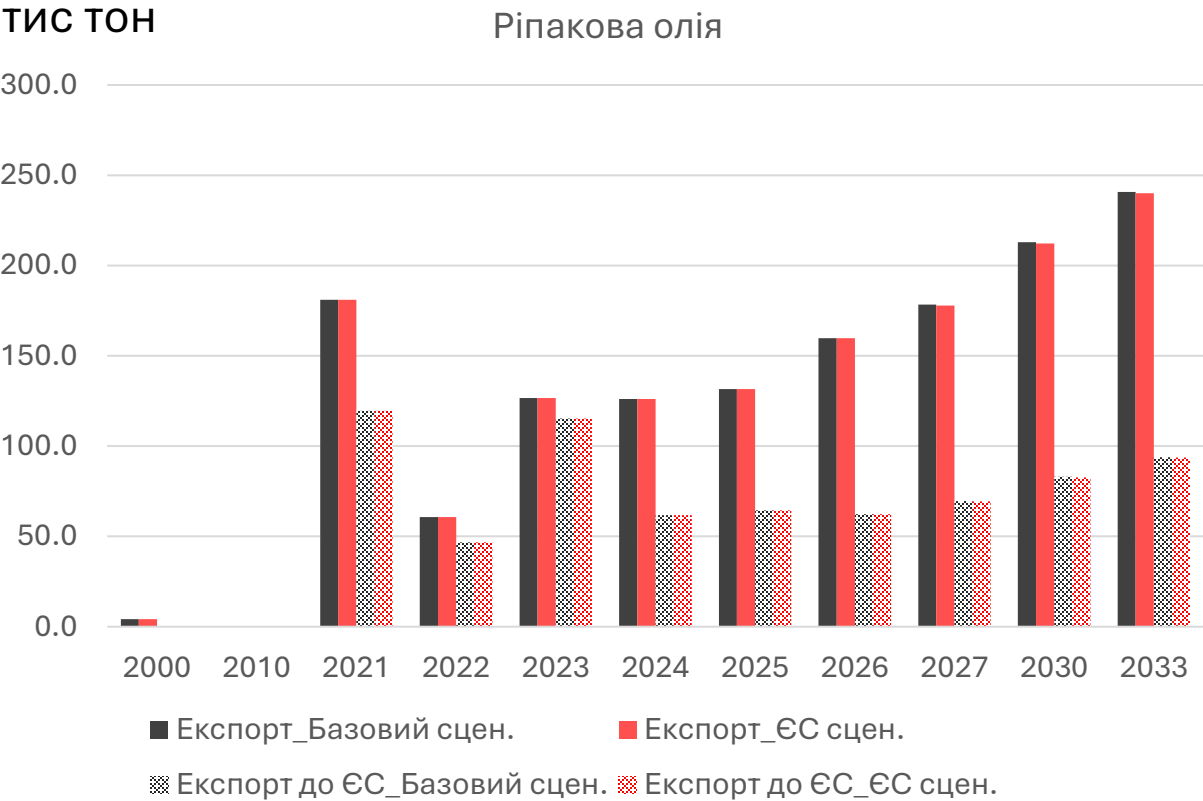
	2033
Виробництво	-1%
Експорт	-1%

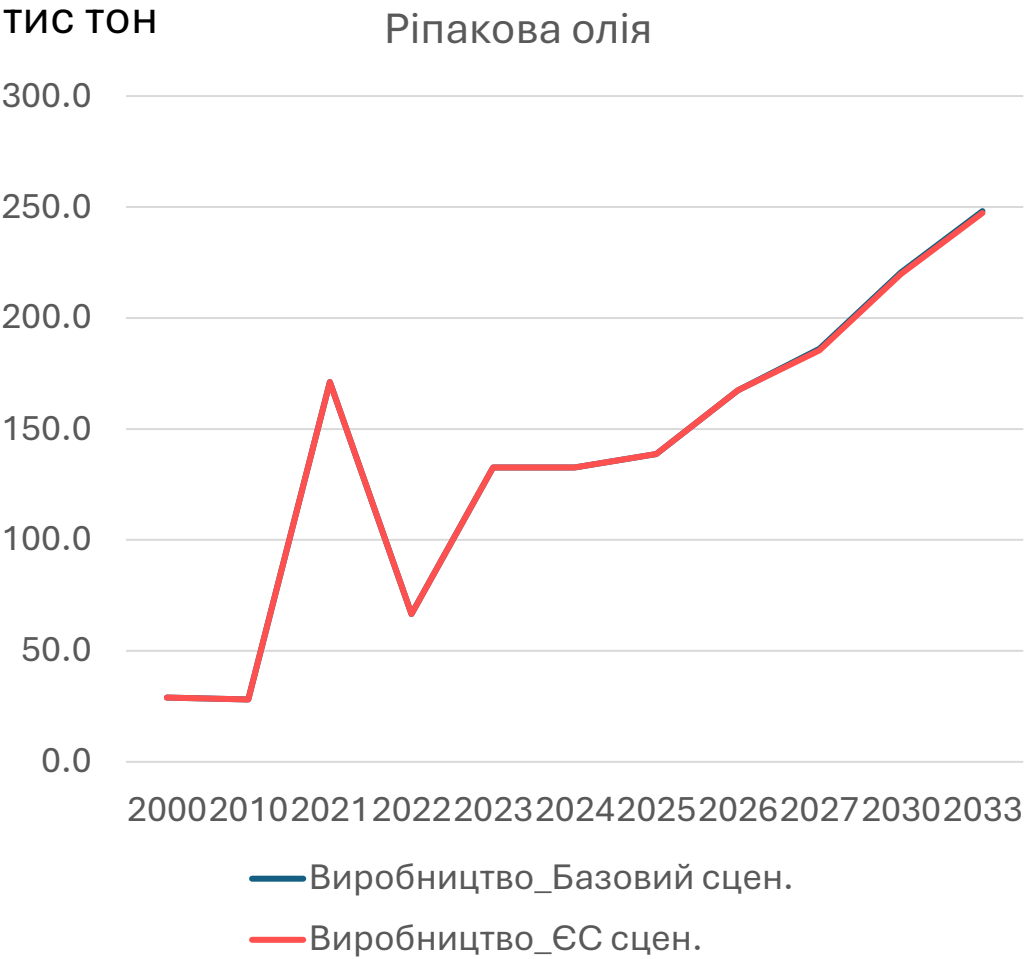
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

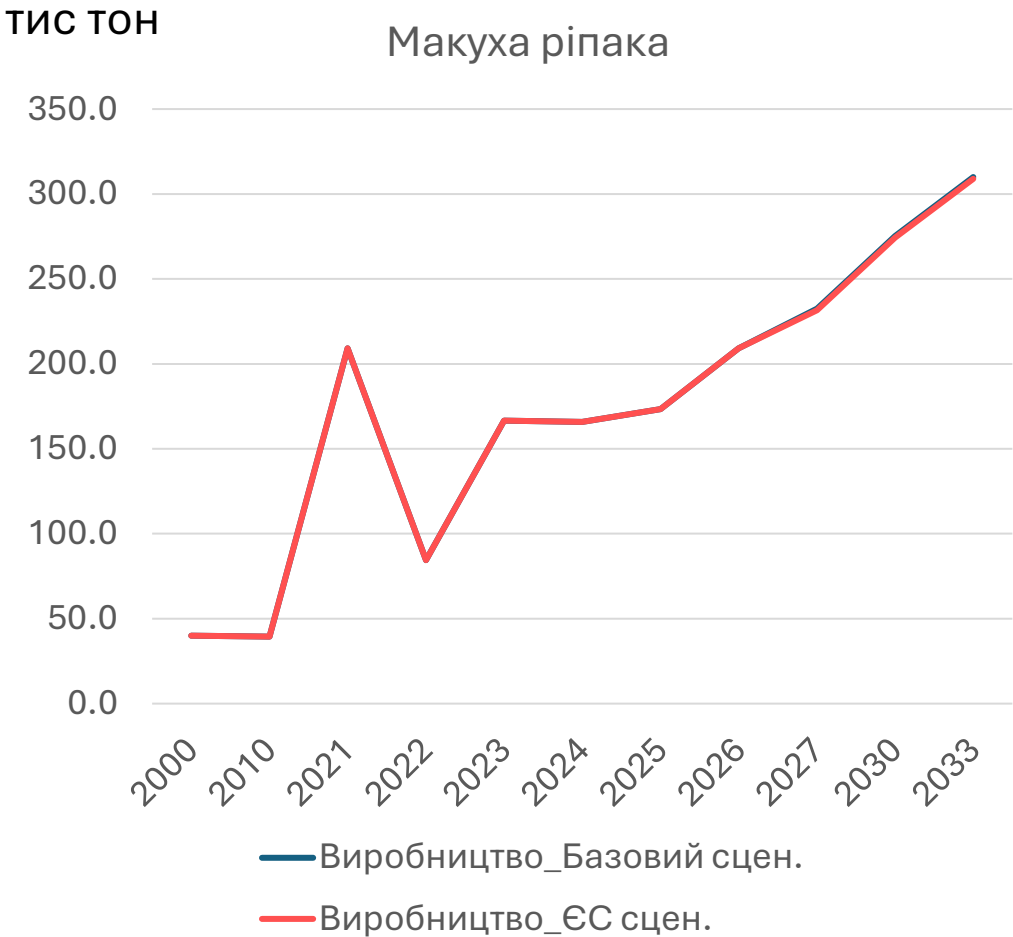
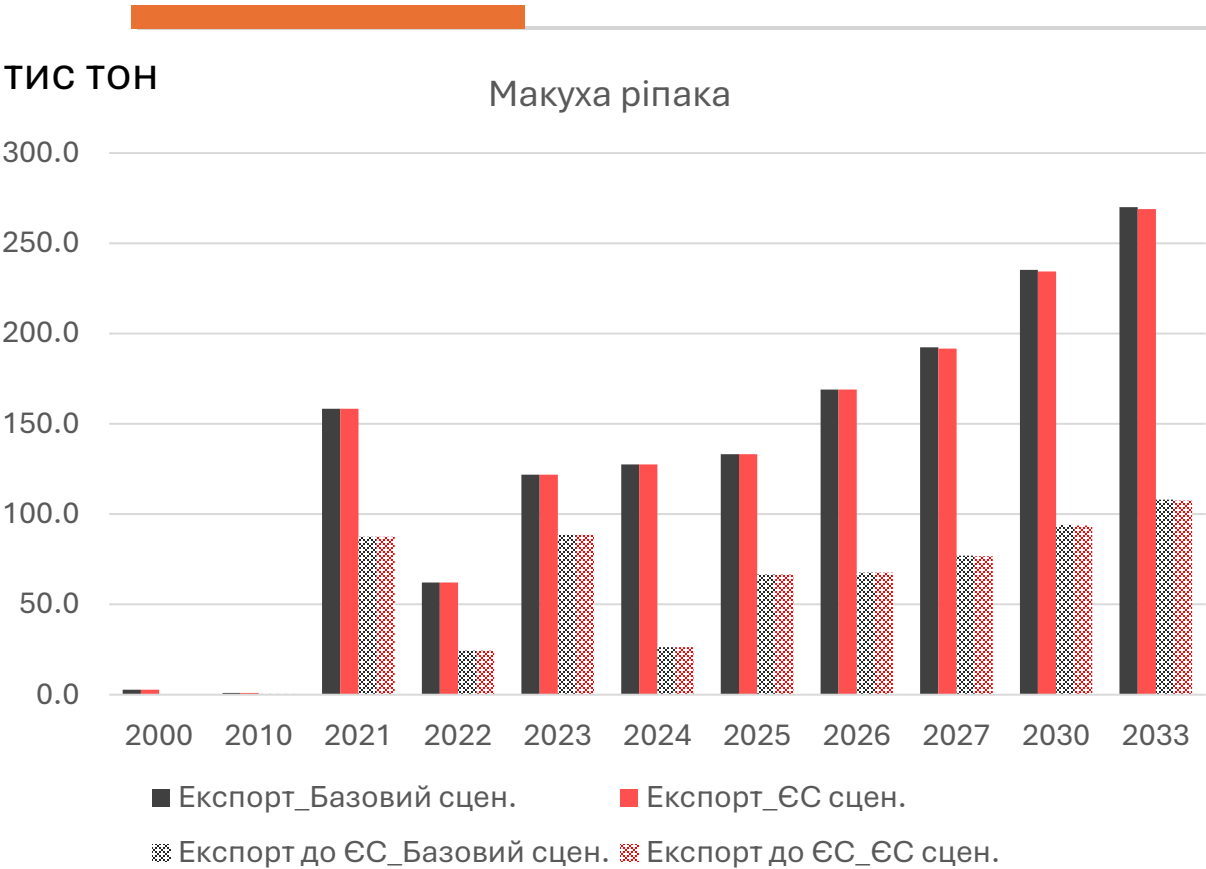
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

	2033
Виробництво	0%
Експорт	0%

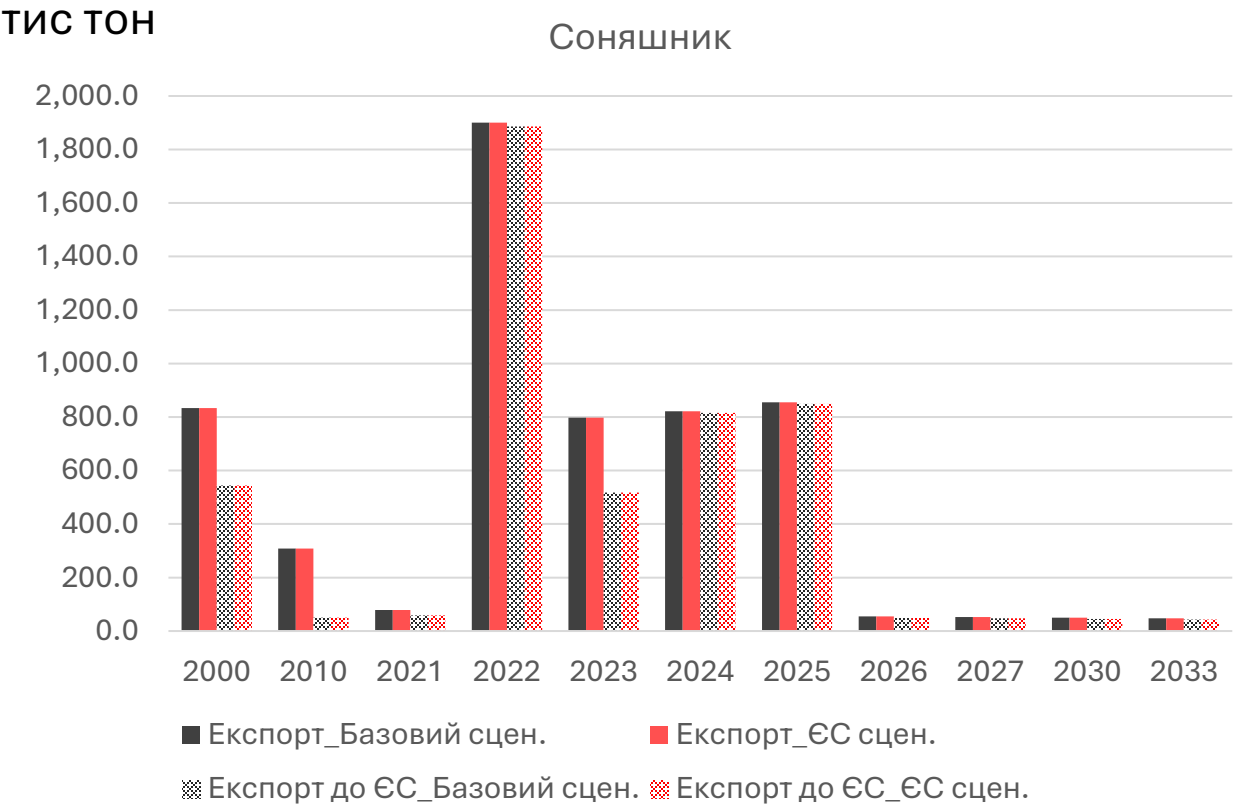

3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

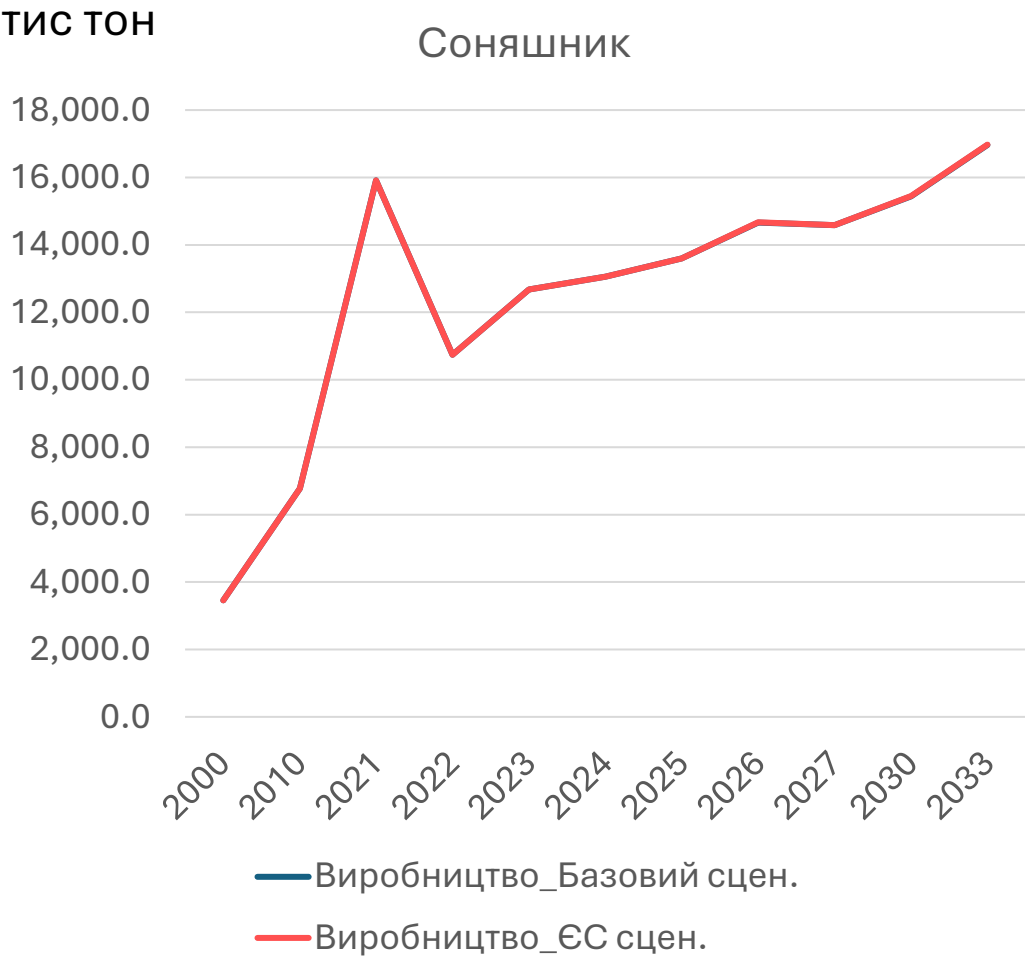

	2033
Виробництво	0%
Експорт	0%

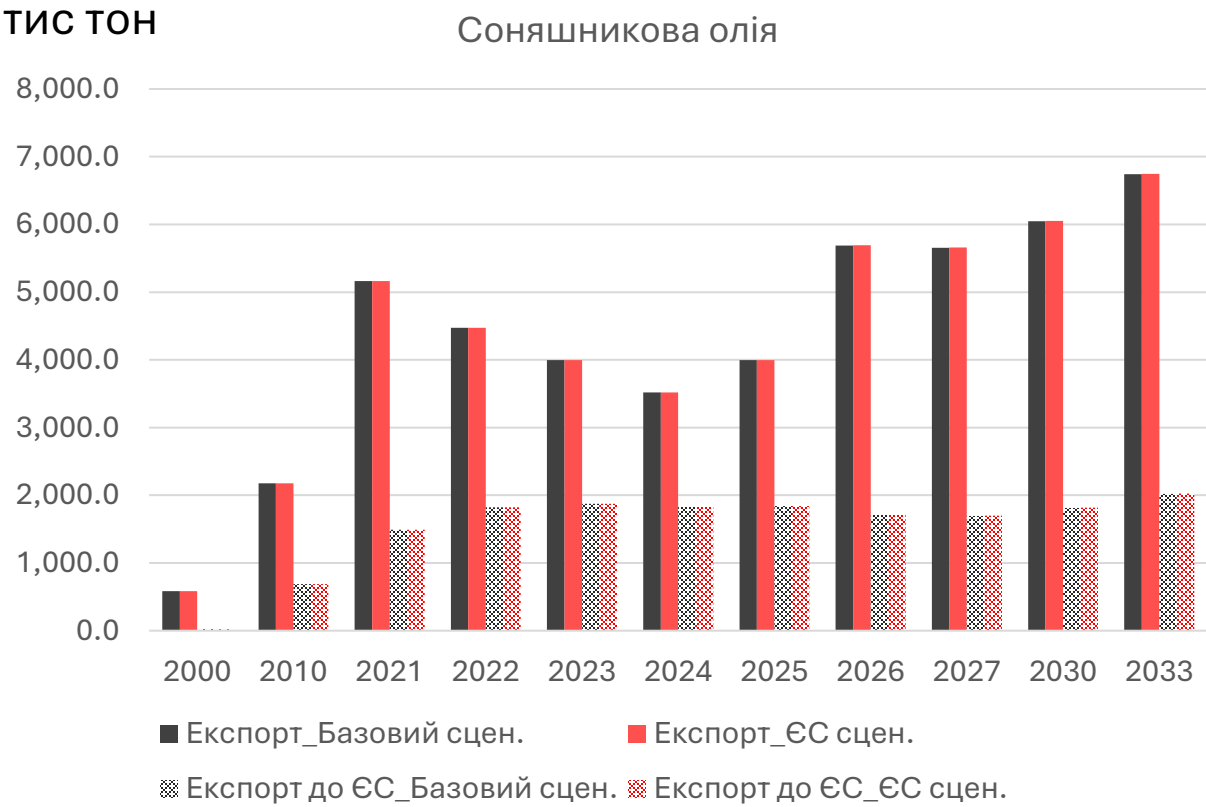
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

	2033
Виробництво	0%
Експорт	0%

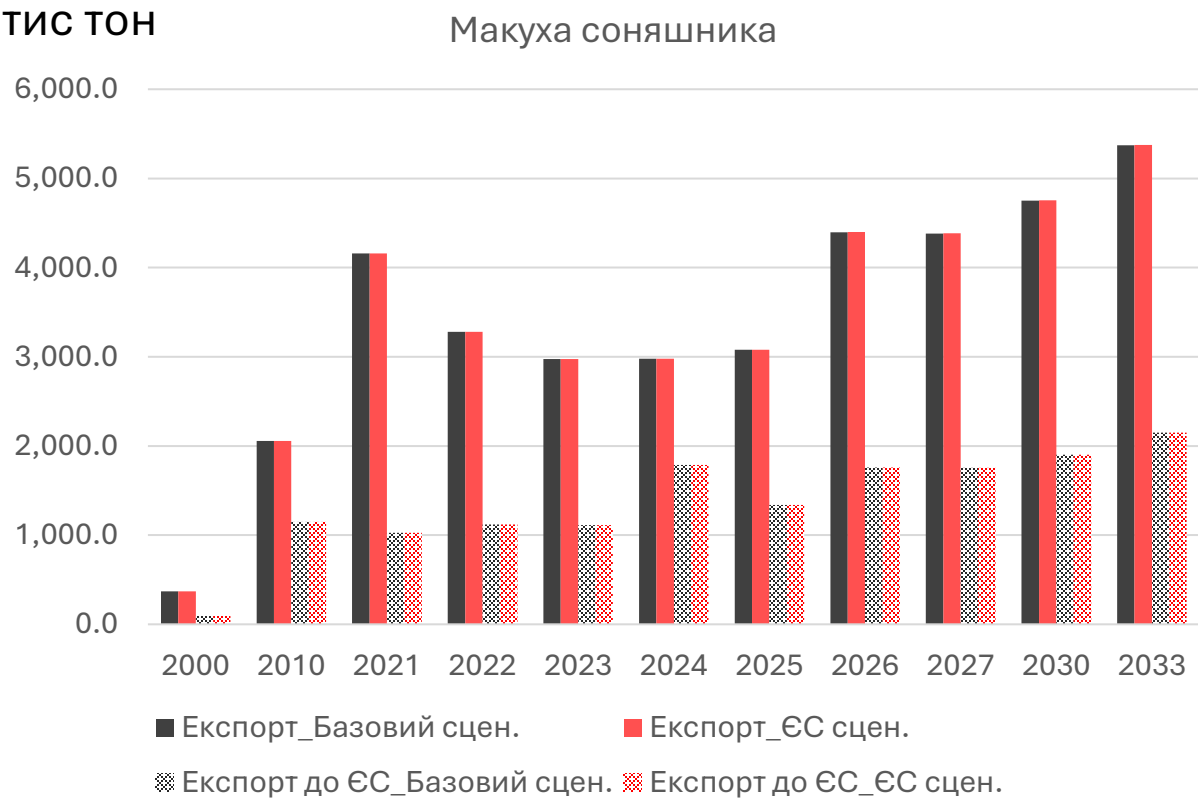
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

	2033
Виробництво	0%
Експорт	0%

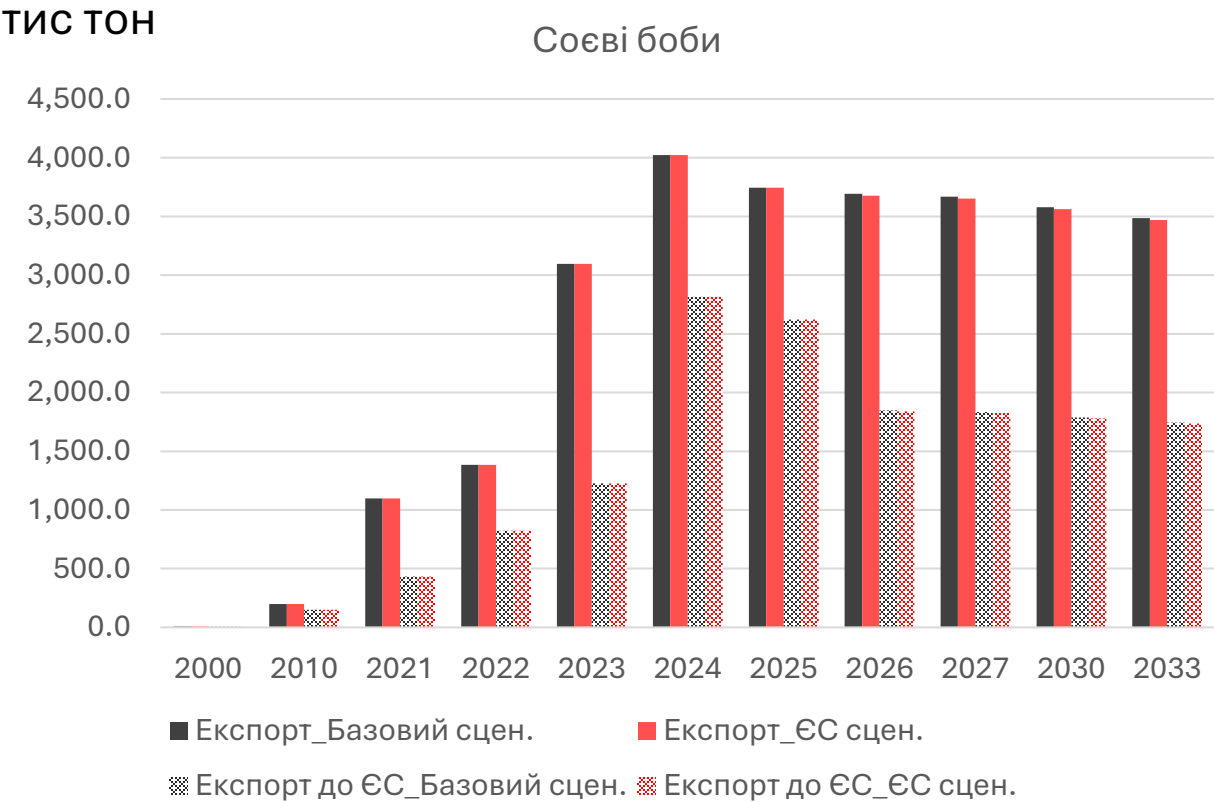
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

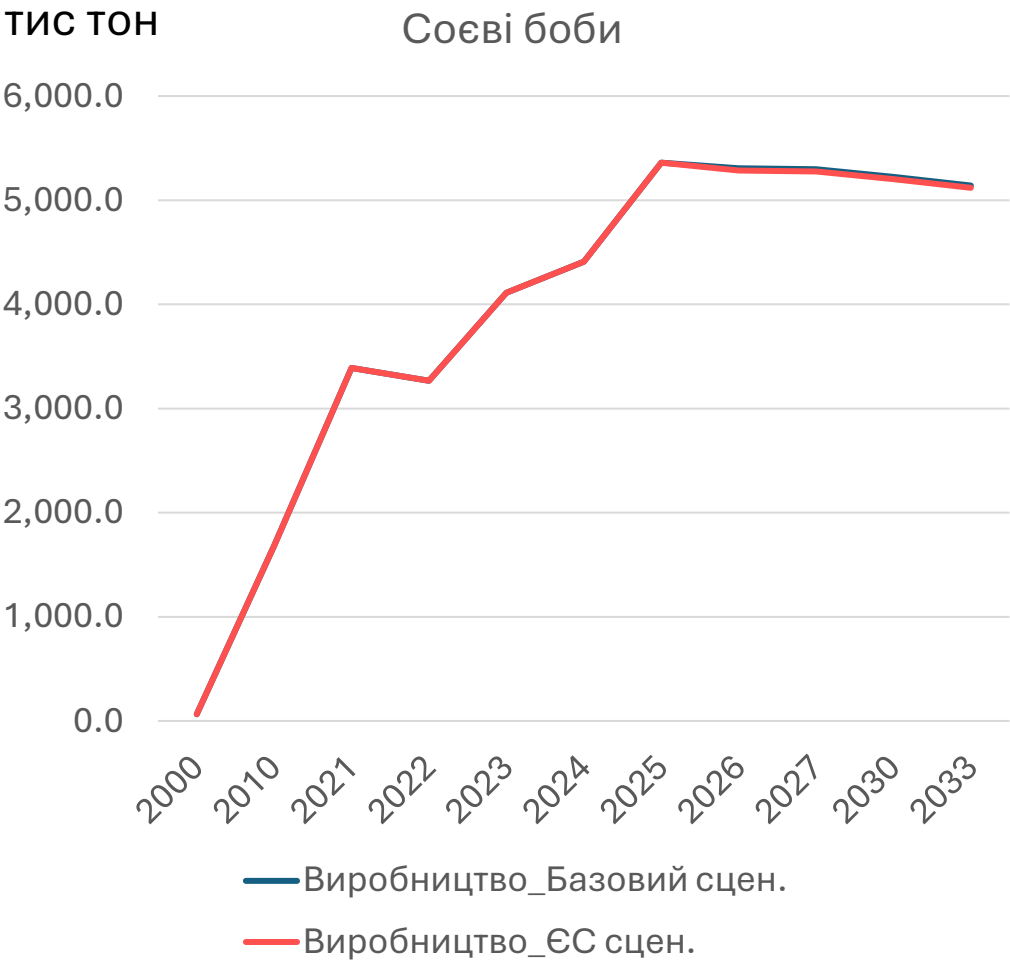
	2033
Виробництво	0%
Експорт	0%

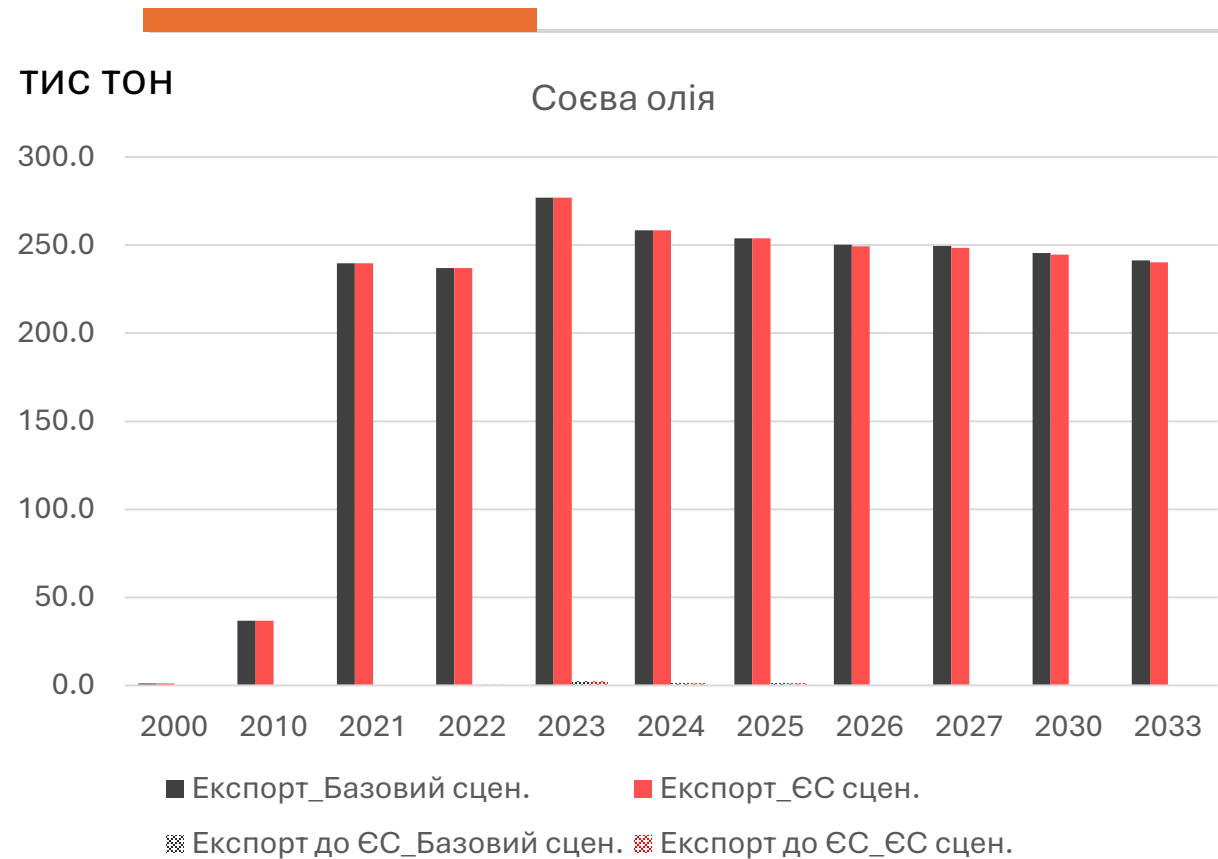
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

	2033
Виробництво	0%
Експорт	0%

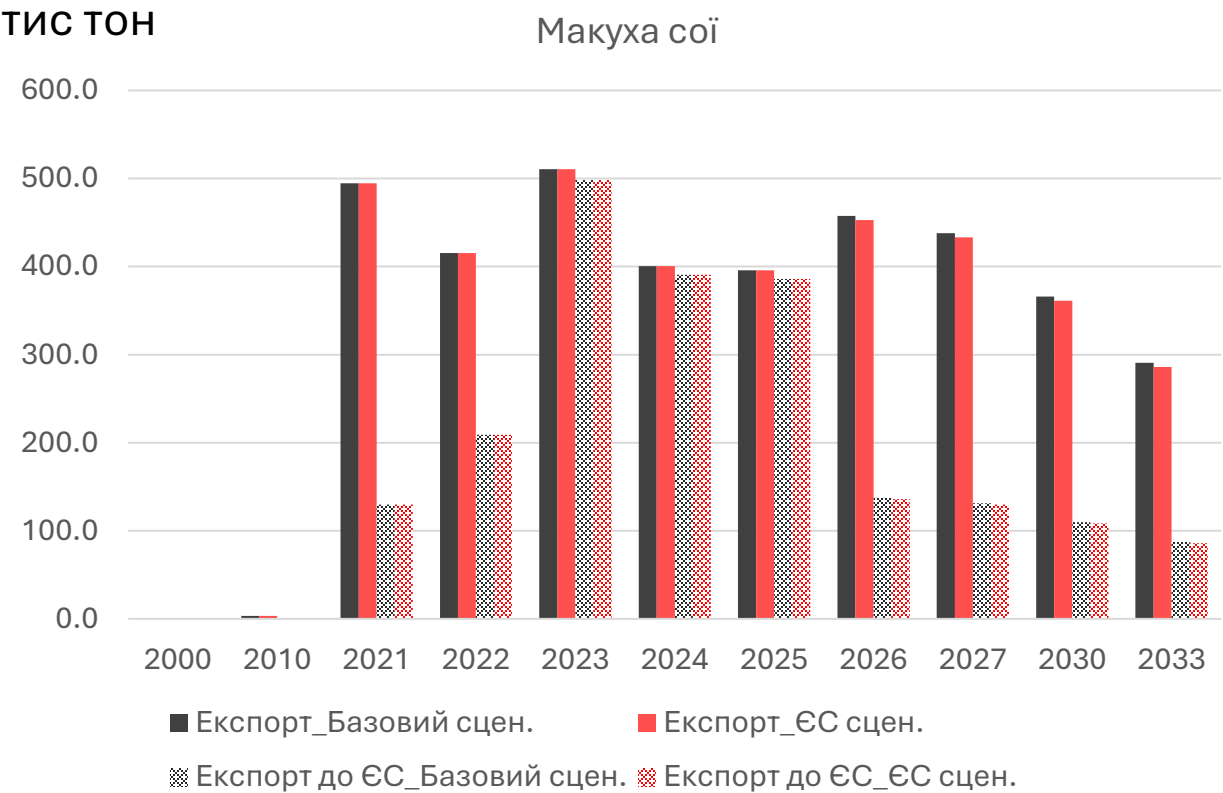
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

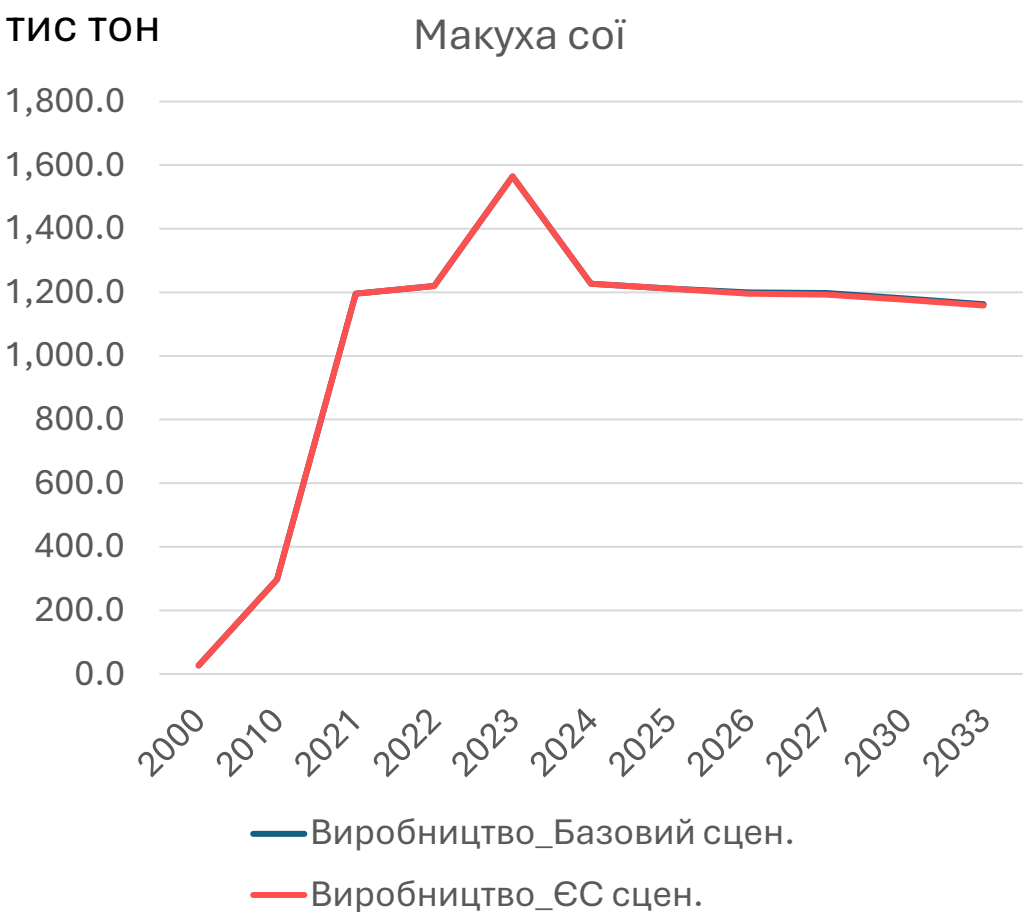
	2033
Виробництво	0%
Експорт	0%

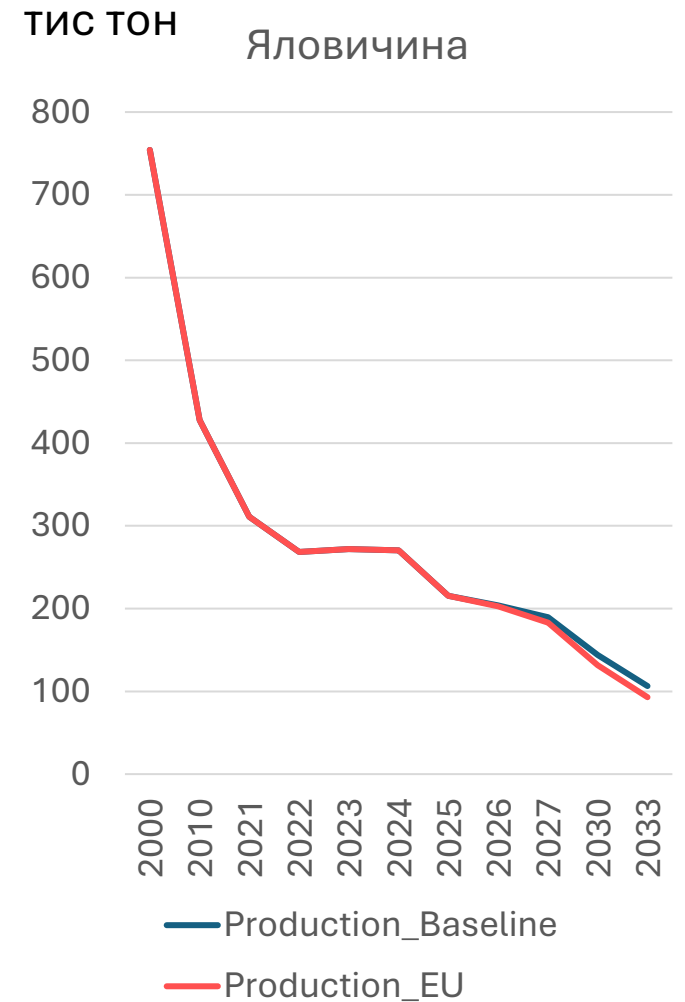
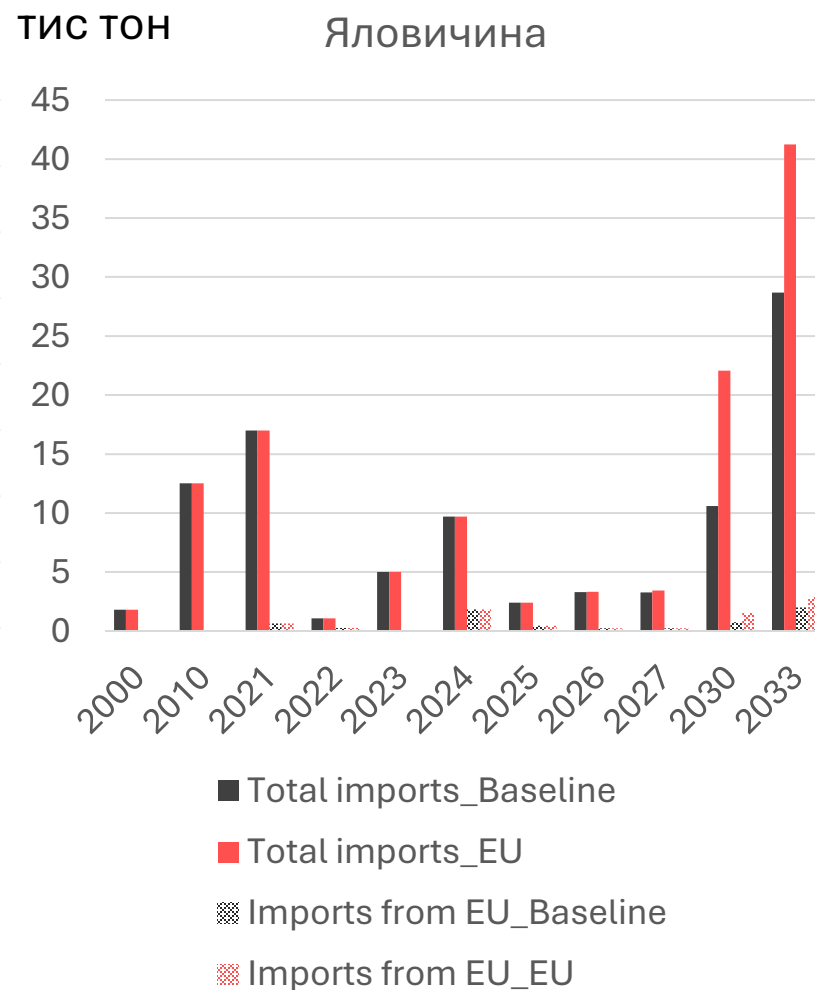
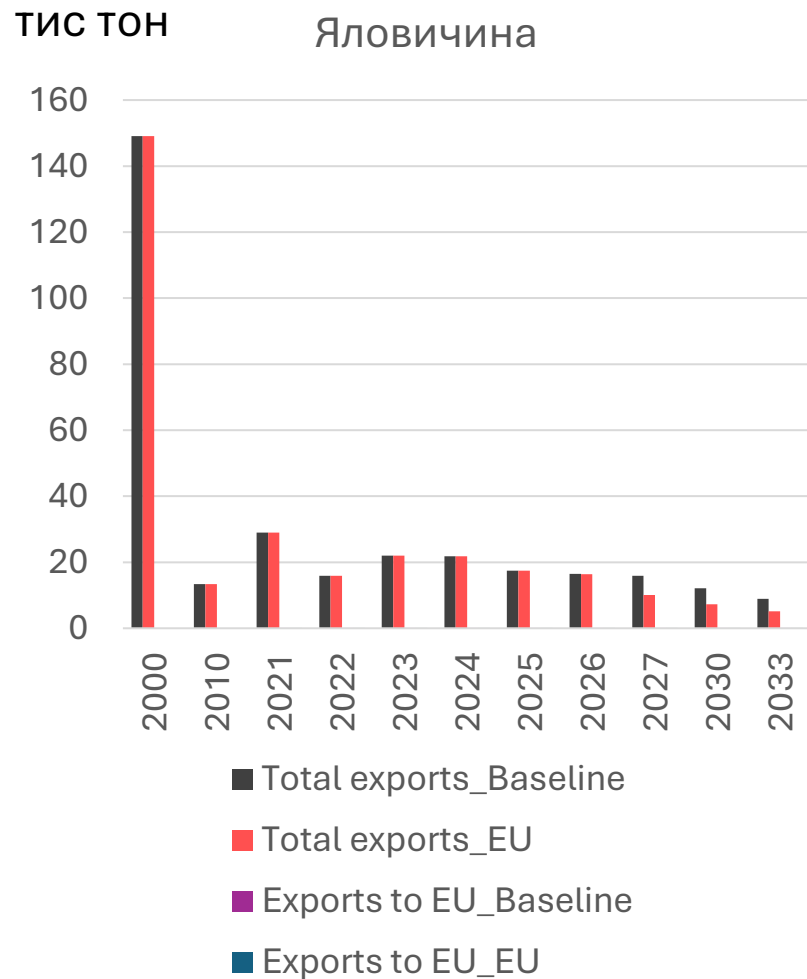
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

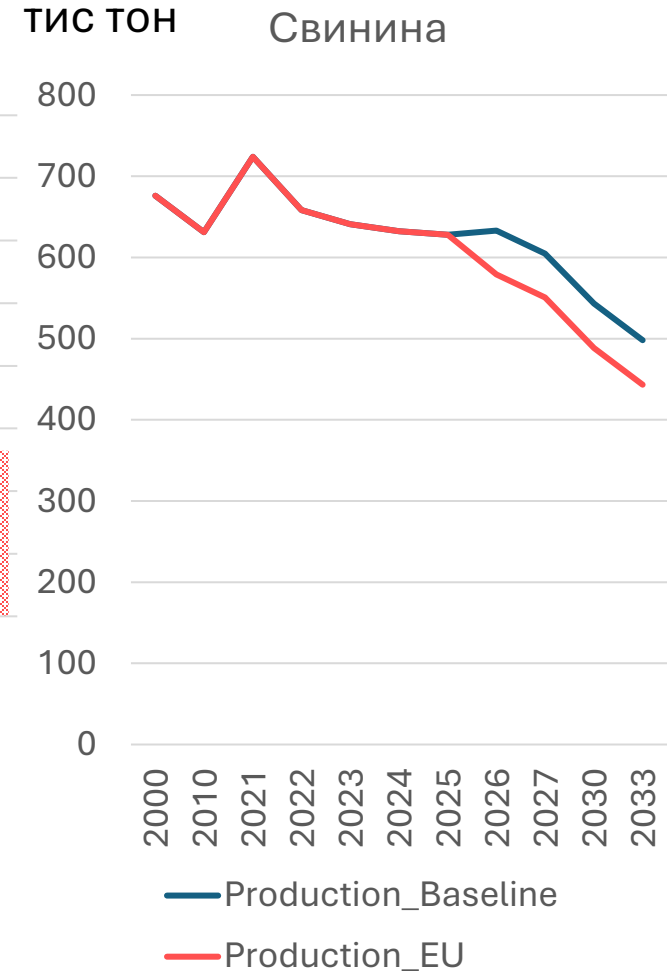
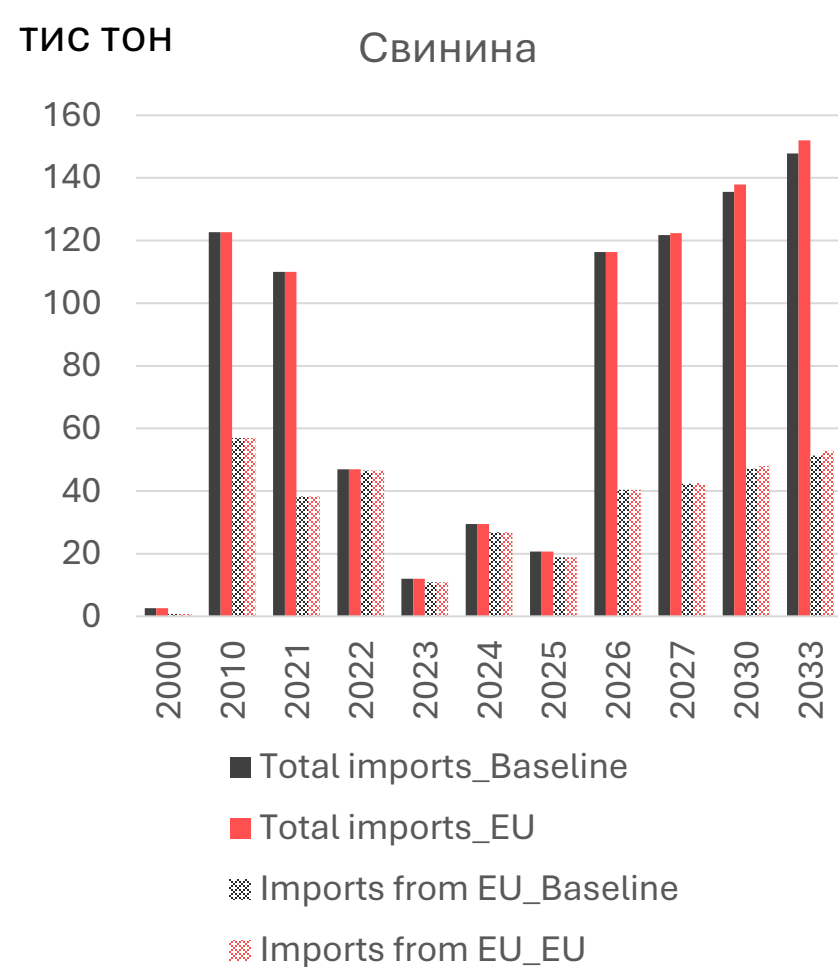
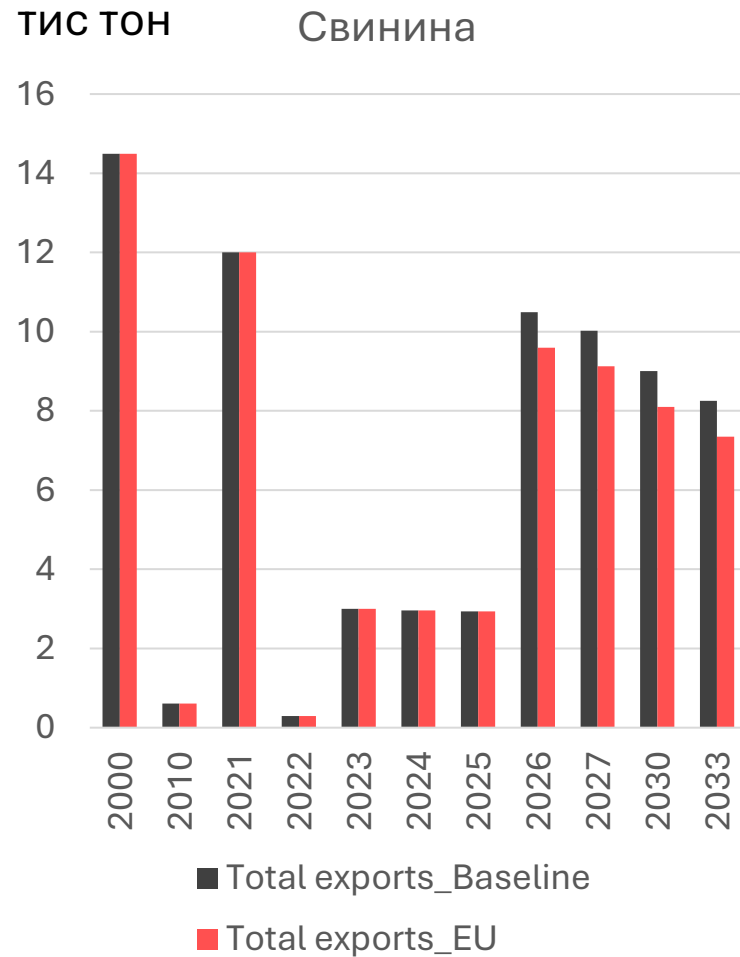
	2033
Виробництво	0%
Експорт	-2%

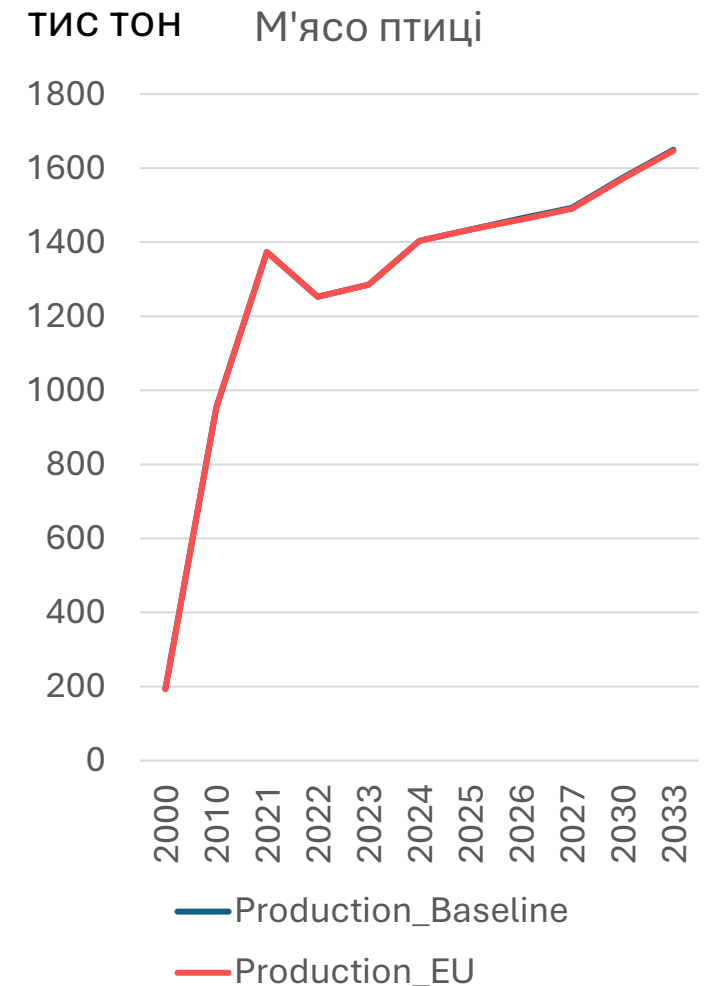
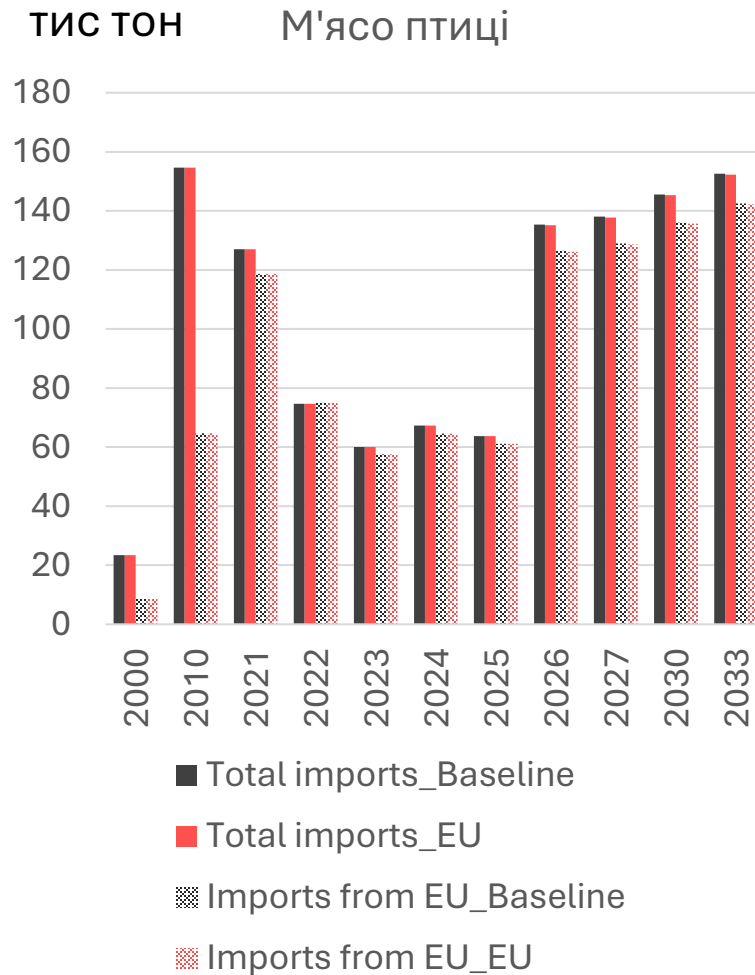
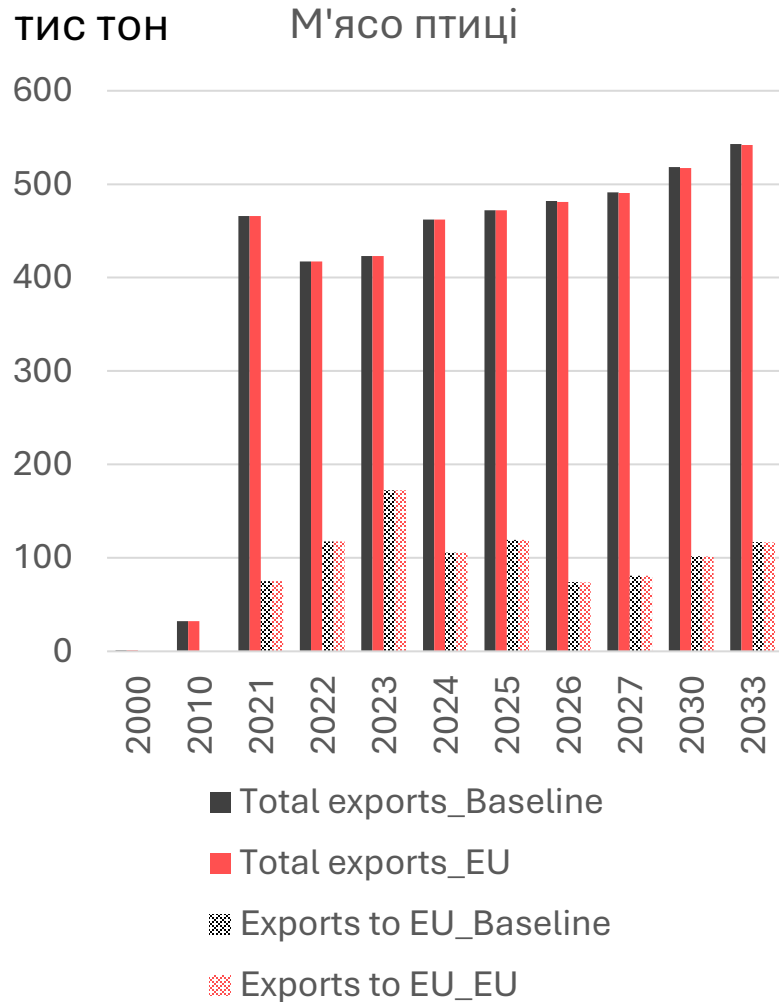
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

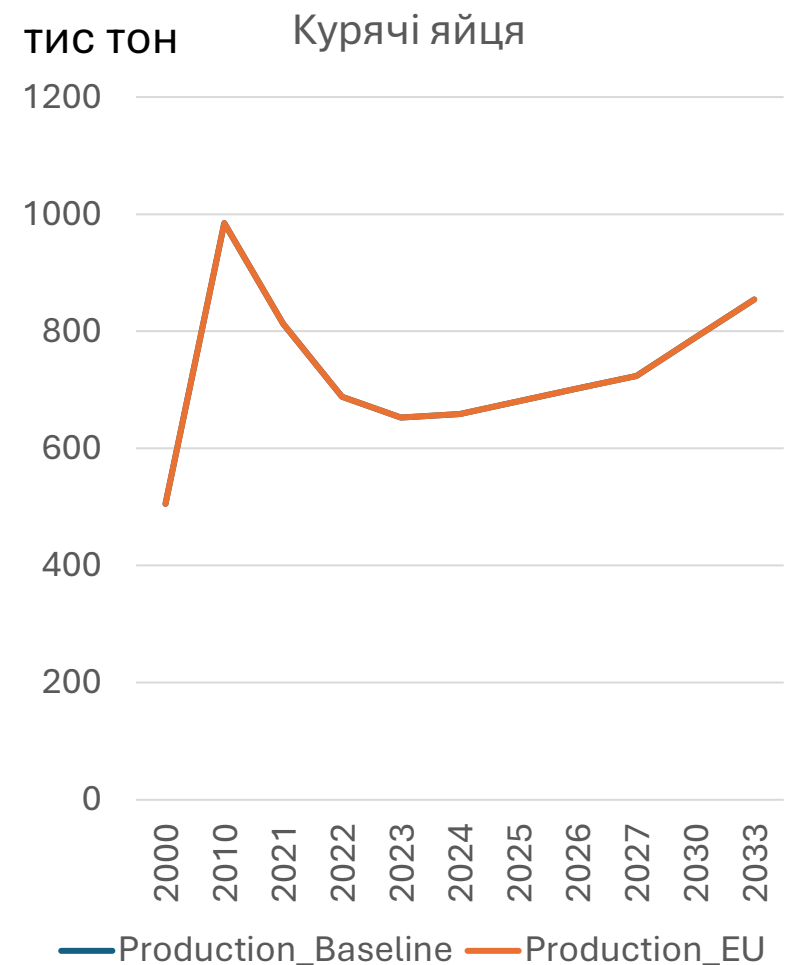
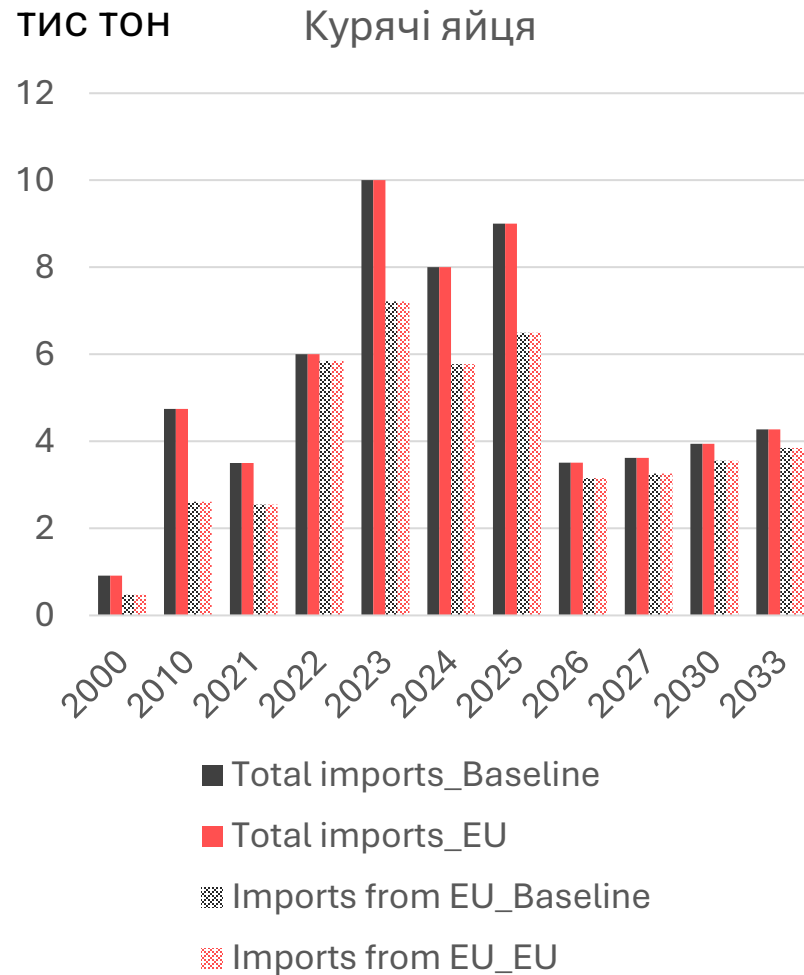
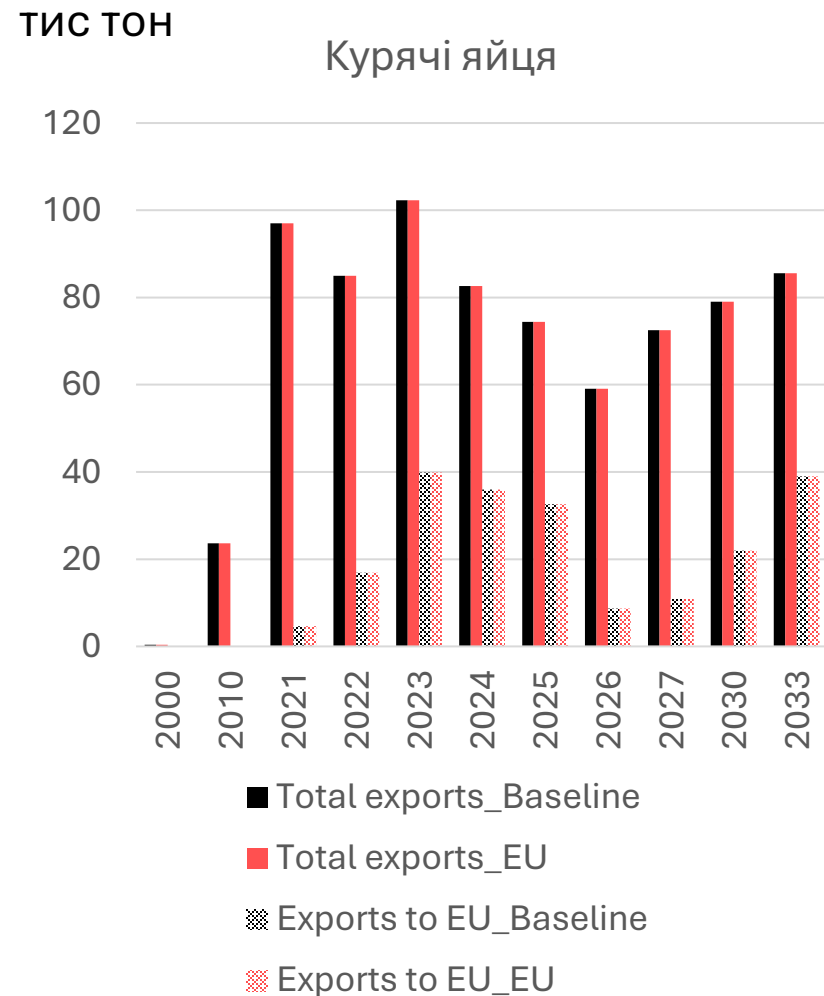
3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

3. Сценарії впливу торгівельних відносин з ЄС на аграрний сектор України

Висновки та рекомендації

- Україна та ЄС – вступ на членство
- Очікуваний вплив на конкурентноспроможність аграрного сектору України
 - Підтримка держінститутів
 - Питання дотацій САП – політична пропозиція від України
- Моделювання торговельних відносин з ЄС:
 - Сценарій вільної торгівлі та АТП: нема різниці із базовим
 - Сценарій членства в ЄС: дещо негативний вплив на зернові (нижча траєкторія розвитку)